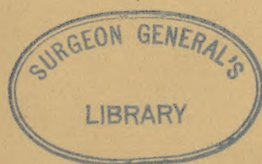
Lyon, Michel Topié, ca. 1488

Secreta mulierũ ⁊ virorum ab Alberto magno cõposita.

Secreta mulierũ ⁊ virorum ab Alberto magno composita.

Scribit philoſophus philoſophoꝝ pꝛīceps quar
to Ethicoꝛum. Homo eſt optimū eoꝝ que ſunt
in mundo. Et mundus ſumitur hic pꝛo omibus
contentis in ſpera actiuoꝛum et paſſiuoꝛum ſcʒ
pꝛo elementis et elementatis. Iſto pꝛeſuppoſito
pꝛobatur pꝛopoſitio ſic. Illud eſt optimū cuius
generationis cauſe ſunt nobiliſſime. ſʒ ſic eſt de hoie. ergo. ꝛc.
Maioꝛ patet qꝛ effect⁹ ſoꝛtitur nobilitatem ex cauſis. Minoꝛ
pꝛobatur de materia hois. Unde materia hoīs ſm̄ medicos po
nitur eſſe menſtruū mulieris cum ſpermate uiri. qꝛ illa ambo
intrāt cōpoſitionē hominis. ſicut lac coagulatur ſub materia ca
ſei. Sʒ philoſophi naturales ponūt ꝙ menſtruū mulieris ſit
materia ⁊ ſemē uiri ſit effectus. ita ꝙ ſemen uiri ſe habeat ad
menſtruum mulieris ſicut artifex ad artificiuʒ. Ut atteſtatur.
Auerroys. xii. methaphiſice in degreſſionibus de ydeis. Itē
philoſophus. v. methaphiſice capitulo. x. dicit ꝙ ſperma uiri ad
cauſam effectiuā reducitur et quocunqꝫ modo dicatur ſemp. pʒ
ꝙ materia hois eſt excellentiſſima et inter oīa ſemina nobiliſ-
ſima. Scdo pꝛobatur. Illud eſt optimuʒ qd in ſuis ptibus aſ
ſimilat coꝛpori nobiliſſimo. ſʒ hō eſt hmōi. ergo. ꝛc. Maioꝛ pʒ
qꝛ aſſimulatio ſequitur naturam rei. Minoꝛ pꝛobatur qꝛ ho-
mo aſſimulatur celo quantum ad duodecim ſigna zodiaci. quoꝝ
tria ſunt calida uirtualiter. ſ. Aries. Gemini. Leo Illis corref
pondent tria membra in homie. Coꝛ. Epar. et Teſticuli. Itē
tria ſunt frigida. ſ. Cancer. Thaurus ⁊ Virgo. Et illis coꝛ-
reſpondent. Inteſtina. Veſica. Dyafragma. Itē tria ſunt
humida. ſ. Scoꝛpio. Aquarius ⁊ Piſces. Quibus correſpon
dent. Cerebrum. Stomachus ⁊ Pulmo. Itē tria ſ[unt] ſic-
ca. ſ. Capꝛicoꝛnus. Sagittarius et libra. Quibus co[rreſ]pon
dent tria membra. ſ. Splen. Fel. ⁊ Renes. Unde. d. philoſo
phus. xii. methaphiſice ꝙ totum celuʒ eſt ſicut unum compo
ſitum contiguum. Igitur debemus eſſe ordinati ad noticiā pꝛe
ſentis libri qui tractat de generatione humana: Cuius cau
ſa efficiens dicitur fuiſſe Albertus magnus: qui ſufficienter
tritus ſiue litteratus in experimentis a mulieribus infoꝛ-
matus: Et maxime in libro de animalibus qui pꝛiuſquam

totum mundū cum alexandro circuiuit. librum de animalibus cōposuit. Et supponit͛ phie naturali. q2 est dn⁹ liber de paruis naturalib⁹. z nō pure naturalis. s3 parti medicinalis. Titul⁹

Incipiunt secreta mulierum et virorum ab Alberto magno cōposita.

Textus.

Ilecto sibi i cristo socio z amico. N. clerico de tali loco. Vere sapientie z augmētum cōtinuū vite presentis. Commentum. Iste liber cuius subiectū est contractuz qd ens mobile cōtractuz ad naturā secretorū mulierū vt ipsis infirmātibus possum⁹ dare remedia et ipsis cōfitentibus scire debite ad delictum. Et diuiditur primo in duas partes. s. prohemialem et executiuā. ps executiua ibi. Sicut scribitur zc. Primo autor salutat personā cui scribitur dicēs. s. morās parisius. Dilecto sibi in cristo so. Ubi tangitur causa efficiens mouens z mota. Mouēs fuit quidā sacerdos qui rogauit dominū albertū vt sibi scriberet librū de secretis mulieruz. ideo q2 mulieres sunt tempore menstrui venēnose ita φ itoxicant aliā personā per visum z inficiūt pueros in cunis. et maculant speculum bene tersuz. z quādoqz faciūt coeūtem ipsuz leprosum fieri quādoqz cācrosuz. z q2 male nō euitatur nisi cognitum. ideo necesse est se volentibus abstinere cognoscere imūdiciā coitus et multa alia que docentur in isto libro. Et sic videns albert⁹ φ iuste peteret consensit ei. Et sic tangitur causa efficiēs mota cū subītelligitur. scribit. zc. Nota sapientia ē cognitio dei et perpetuorū effectuū. Et ideo philosophus. d. i prohemio metha. De deo proprie non est sciētia. s3 sapia. Ita nihil est meli⁹ in hac vita q2 mediante ipsa sumus felices. teste. Auerroys i prologo phisicorū. Ideo autor scribit cōtinuū augmētū presentis vite. Et bene scribit sibi ista q2 homo mediāte sapiētia redditur laudabilis deo z hominibus. Textus. Cum vestra fauorabilis et gratuita me rogauit societas vt quedā dicantur a nobis de his que apud mulierū naturā z cōditionē sunt occulta z secreta. lucid⁹ manifestare. Ista petitione vestra nulla pi-

gritia a copilatōe breuis ꝛ cōpendiosi tractatuli de impetrata
materia me retraxit. Sȝ pusilla ꝛ iuuenalis mea mēs ꝑm eiꝰ
possibilitatē ꝛ tēporis iportunitatē. ꝙ ad aliena detrahit nihilo
minꝰ vēo cupiens satisfacere appetitui. Hāc p̄sentē epistolā
in qua plurima de ipetratis inuenietis vobis in parte stilo phi-
losophico ꝛ i parte medicinali prout materie cōpetere videtur.
Nā conscripsi rogās vestrā constantiā vt i hoc opere ac nego-
cio constans ac celās citis. Ne alicui puero tā in etate qȝ i mo-
ribꝰ ad p̄ntia deueniāt. Et si feceritis promitto vobis plura de
his ꝛ aliis manifestare cū p̄senti opere arte tamē medicinali
trāsmittere prolixiꝰ insudabo domino cōcedente. Cōmētū.

Hic ostēdit cām ꝙ posset ipȝ excusare a labore huiꝰ facti. Et
pȝ sentētia ex textu. Nota ꝙ autor. d. ꝙ mēs iuuenalis ꝛ pu
silla ipm̄ attraxit. Ubi euitat arrogātia qꝛ mēs dicit̄ parua ꝙ par
uis ꝛ paucis cōditionibꝰ est ibuta. Unde itellectꝰ proprie nō ē
paruus de se nec ꝑ accidēs qꝛ itellectꝰ nō extēdit ꝑ accidēs extē
sione sue materie. Nota appetitꝰ est triplex scȝ naturalis aīa
lis ꝛ itellectualis. Ad ꝓpositū. d. littera appetitui. glosa. i. na-
turali itellectui. Unde ille sacerdos appetitu naturali appeti-
uit cognoscere naturas mulierū. Unde hoīes a natura scire de
siderant. p°. metha. Itē appetiuit appetitu intellectuali. qꝛ vi
dit vtilitatē cognitōis eaꝝ. Textꝰ Sicut scribitur scd̄o
de generatiōe aīaliū generabiliū generatio sempiterna est in
coitu. Causā aūt sempiternitatis in generatōe aīaliū ostēdit
phūs secūdo de aīa. d. naturalissimū operū est vnūquodqȝ sibi si-
mile generare ꝙtenꝰ diuino esse ꝛ imortali ꝑticipēt qd̄ oīa appe-
tūt. Ut idē ꝑmaneāt nō idē in numero sȝ idē i sp̄e. propt̄ qd̄. d. cō-
mētator. ii. de aīa ꝙ solicitudo diuina cum nō potuit ipm̄ facere
ꝑmāere idē i nūero miserta ē ei i dādo vtutē ꝙ potuit i sp̄e per-
māere. Et subdit. In hoc enī nō est dubiū quin meliꝰ ē habere
hāc vtutē qȝ nō habere vel nō esse. Cōmētū. Hec est pars
executiua i qua autor prosequtur itentū suū ponendo duas pre-
positiōes valentes sibi ad propositū. ꝛ diuidit i tot capitula et
partes quot patebūt per ordinē. Nota generatio aīaliū ꝑfecto
rū sempiterna est. qꝛ talia sunt de perfectiōe vniuersi p° ethi.
Sȝ dubiū videtur qꝛ qdā aīalia sūt quādoqȝ penitus corrupta

sit q̄dā vmes ꝛ muste ī hieme. Dicēdū si corrūpūtur ī vno cli-
mate tūc generātur ī alio ꝑm albertū ꝛ Linconiēsez sup p° po
ste. Vel dicendū gñatio aīaliū q̄ sunt de pfectōe vniuersi illa est
sempiterna s3 stante prima solutiōe dubiū est. qꝛ meli⁹ eēt aīa-
lia nō esse q̄3 esse. s. sꝑpentes ꝛ alia aīalia q̄ itoxicāt. Dr̄ ꝙ bo-
nū est ea esse vt absorbeāt imūdicias terre. qꝛ si nō absorberent
inficerēt aerē ꝛ ꝑ cōsequēs hoiem. Vnde natura nihil sustentat
sine causa rationali. Ex textu p3 ꝙ castitas est peccatū natu-
re lic3 bonū sit via moris ꝛ p̄cepto legis. qꝛ ꝑ castitatē aliq̄s nō
generat sibi simile. Nota ꝑ solicitudinē diuinā nō pōt intelli
gi de⁹. qꝛ ip̄e nō curat ꝑticularia ꝑm auerroys. xii. meth. g° ꝑ so
licitudinē diuinā intelligit corp⁹ celeste qd̄ de sui natura appeti
tu naturali appetit cōꝑuare ista īferiora. tamē mediāte regimie
ītelligētiaꝝ. cōmētator. xii. meth. op⁹ nate est ītelligētie nō er-
rātis. Utrū generatio aīaliū possi3 aīalia cōseruare ī esse speci
fico semꝑ. Et dē ꝙ nō qꝛ si sic g° sp̄es ess3 gñabilis qd̄ est falsū
Falsitas p3 qꝛ sp̄es est ꝑpetua. Dico quādo generat īdiuiduū
hoc vel illud gñatur natura specifica sub esse hoc significato et
ꝑm ꝑtē l3 nō generetur ꝑm totū ābitū. Unde nota ꝙ nāa oc-
culte opat̄ ī vlib⁹ vt d. Guilbert⁹ porretan⁹ in suis. vi. pricipiis
in. ca. pᵒ. s. i. c. de forma. Et qꝛ ꝓducere itendit naturā vlem. s.
hoiē3 ī cōi vel equū3. ꝛ tamē producit particulare vt sortē qd̄ pro
uēit ex eo qꝛ īueīt materiā quādā ꝛ signatā hoc loco determina
to ꝛ ideo si inueniret totā naturā simul. produceret oēm hoiem si
mul' s3 qꝛ īuenit vnā portionē mēstrui hui⁹ vel hui⁹ mulieris. iō
producit hūc vel hūc hoie3 ꝑticularē. Text⁹. Causa autē3
q̄re ista aīalia ꝛ p̄cipue hoies ꝑm eādē naturā ꝛ ꝑm materiā et
ꝑm numeꝝ nō durāt. Dr̄. ii. de generatōe ꝛ cor. quoꝝ substātia
nō durātē corruptibilis: nō possūt reiterare eadē ī nūero. s3 sub̄a
hois ꝑm pricipia īdiuidui accepta. est īcorruptibilis. iō genera-
tio hois abycitur. q̄re gñatio hoi3 sempit̄na erit iō gñatio hoim
est ꝑfectissima qd̄ ꝓbatur sic qꝛ hō est nobilissīa creatura qd̄ p3
ex itentōe phī ī multis locis phīe ꝛ precipue ī. ii. de aīa. qꝛ q̄to
plures operatōes res h3 tanto nobilior est. Homo autē ꝑ ratio
ne3 intellectiuā separatur ab vno quoq3 viuentiū. vt p3 ibidem
Hoc etiā est de intentōe oīm phōꝝ. Et p̄cipue boeti ī. ii. de cō
solatōe phīe vbi dicit ꝙ hoies deo sunt similes ī mente. hoc eti

am pz in .8. phisi. qz motus capit naturaz et speciza termino ad
quem. Et ideo cū esse in naturā humanā in sorte vel platone
vel in alio pticulari homine existente sit motus qui dicitur ge-
neratio perfectissima erit ipsa inter omniū aīalium generatio-
num. Generatio quidez est motus de non esse ad esse. esse autez
maxime appetitur precipue ab hoībus. qz hec inter omnes mo-
tus excellens est in nobilitate. Et intellige de motu variante
aliquid super quod mouetur per hoc excluditur primus motus
qui est causa aliorum. zc. Cōmentuz Hic probat φ aīa
lia nō possunt permanere eadem in numero sed bene eadez ī spe
cie z precipue homines. Dubitatur vtrū idem īdiuiduū corrup
tuz in numero possit regenerari. Et videtur φ sic qz post trigē
taseptem mille annos. constellatio celi erit eadez per totum si-
cut iam scdm platonem et astronomos. Et ideo tunc nos eri-
mus eadem in numero et sedebimus in hac vel in hac scola vel
lectorio sicut nūc. i. ī magno āno. Unde prelato dicit φ pᵒ ānū
magnum deberet redire athenis et deberet ibi legere. Et ratio
est qz tota constellatio veniet ita ideo redeunte eadem constella
tione idem effectus redibūt. Dicenduz stante sentētia Auer-
roys et aristotelis quinto phisi. et in libro de generatione non
esse possibile ex quo generationes illius non possunt esse nūc
ī mediate et corruptiones. ideo tempus mediaret. Et ideo vnū
numero vna mutatione pditur numero .5. phisi. Sed ad dubi
uz primuz est dicendum φ post ānum magnuz possibile est re-
dire homines multum similes sic φ vix possunt cognosci: disti
cti tamen non sunt idem in numero Sed diceres stante eadem
causa materie effectus erit idem numero. Verum est stante ea-
dem mensura et materia eque disposita sed sic non est qz tempᵘˢ
raptim transit et non reuertetur idem numero. sed bene idem ī
specie. Et potest dici φ reuolutio hodierna non sit eadez nume-
ro cū reuolutōe q̄ veit pᵒ mille vel qdrīgētos ānos qz motᵘ ē ēs
successiuū. Dubitat secdo vtrū viuū aīal possit pꝑetuari semp
z videt φ sic qz possibile ē inuenire aliqd cōplexionatū ī quo ele-
mēta sūt reducta ad mediū siue pꝑortionez mediaz qz oīs corru-
ptio est a cōtrario. Et illa contraria sunt pꝑortionata in sum-
mo ideo nō corrūpūtur. Sz φ illud sit possibile pbat sic. qz vbi
est magis eqle et minᵘ equale ibi est eqle simplicit. Dico φ nō ē

possibile illud dare. q2 omẽ mixtũ moritur per naturã elementi pdominãtis .i. celi. Sz ad ratõe vbi est magis z min⁹ zc. Verum est prout equale sufficit. z prout est possibile. vnde mixtũ eq̃le ĩ humore secundum iusticiã est ponendũ. sed non est dare equale ßm q̃ztitatẽ molis. q2 terra semper pdominatur pluribꝫ mixtis. Aliter dicendũ supposito q tale mixtũ ßm oẽm eq̃litatem elementoꝝ sit ponderes adhuc esset corruptibile ab intrinseco. s. a virtute celesti q2 posset mediante aqua frigida infrigidari z redire ab hoc. s. a q̃ztitate humorꝝ z ob hoc ideo corrumpi.

Nota q lr̃a. d. homines sũt similes deo mente. illud pꝫ q2 homo per sententiam fit diuinus. Seneca. Vir speculatiu⁹ est deo similis et amãtissimus. pꝫ illud. n. metha. vbi d. aristo. In hoïbꝫ est delectatio pauco tẽpore q̃z intelligẽtie toto eterno proficiũt. Et intelligit per hoc cognitionẽ dei in qua est maxia delectatio. Nota q omnis delectatio fit per quandam similitudinem siue assimulationez cognoscẽtis ad cognitum mediante forma exemplari z cognoscenti erao q̃ztoplus homo cognoscit de deo tanto plus vel magis sibi assimilatur. Littera. d. inter omnes motus generatio est nobilior sumẽdo motũ pro tota eductione aïe siue formatione fetus in vtero. Et quomodo fit mot⁹ videbitur. Pro quo nota q mot⁹ est duplex. quidã est mot⁹ qui abicit aliquid a substantia sicut calefactio aq̃ abici frigiditatem de albo in ingredinez. Ali⁹ est mot⁹ qui nõ abicit aliquã perfectionẽ a substãtia mot⁹: sicut mot⁹ celi q̃ nõ facit aliq̃d corrũpi a substãtia celi. Mõ generatio est mot⁹ abiciẽs aliq̃d a substantia rei q2 menstruũ quod mouet ad formationez hoïs trãsmutat̃ Vnde auerroys pᵒ phisi. d. ĩ generatione hoïs ps spermatis nõ cessat corrũpi z ps hoïs generat̃ donec tota forma cõpleat̃.

Textus. Postq̃z ßmo noster ṽmissus est de hiis que intẽtionez auditoris ad stili materiã inclinãt optimũ est ad materiã operis descendere. Et pᵒ de generatione ẽbrionis videre. Iuxta quod notãdũ est diligenter memorie cõmendandũ. q oïs homo qui generat̃ naturaliter ex semine patris z menstruo matris generat̃ ßm intentionez oïm philosophoꝝ z medicoꝝ. Et dico medicoꝝ q2 aristo nõ posuit semen pr̃is in substãtiã fetus cedere. Sz. d. fetũ tãtũ pcedere ex menstruo. Et postea ponit ipm vaporaliter exalare. Medici aũt dicũt q totũ semen tam

ex pte pris qd sperma dr qz mris q menstruu dicit cedere i sub statia fet9. Comentu. Capitulu secude partis executi ue i quo vult aggredi materia. s. ad ostendendu generatoez em brois siue fet9. Nota cotrouersia est iter medicos z phos: nam phi: d. q semen viri couctu mestruo mulieris habeat se ad me struu mulieris tanqz artifex ad artificiu. Vn carpetari9 solu est ef ficies z dom9 effect9 ita q materia dom9 alterat et disposuit. sic esset sperma viri alterat mestruu mulieris ad forma hois. Et ho ponut id qr vident q pte corrupto fit gnatio hois z trasmuta tio seminis mulieris go est ponendu efficies pte corrupto q me struu mulieris trasmutet. Et qr finis z effect9 no coincidut id sperma viri no intrat materia. sz medici dicut oppositu. d. q ho sit nobilissima materia id oportet semen itrare sub materia fet9 mulieris. qr menstruu mulieris supfluu est secude digestiois. Sz sperma viri est melius coctum z digestum ideo oportet ip sum subintrare materiam fetus et substantiam qr vident q fe t9 aliquando assimilat patri in genitalibus z in multis alijs ho no esset nisi itraret substatia fet9. Item medici dicut q i se mine viri sit qda sps gingnens q penetrat tota materia semi nu conuictoru z ille sps est formatiu9 oim membroru tanqz fa ber ferru cu maleo disponit sic ille spus disponit z maleat omia membra. Et per ipz spm saluat pricipiu efficiens. sz ipi phi ponut sperma viri exalari vaporaliter qr matrix est membrum valde porosuz z sic p9 foratioez fet9 calor solis facit sperma viri exalare z recedere e matrice per poros. Sz q sit porosa pz qr puer per poros sumit nutrimentu. Etia pz qr est pellis z quelz pellis est porosa i aiali: qr aliter sudor no possz exire sine pena qd est falsuz qr i calore pori aperiuntur z tuc sudor exit z tunc etia exeut pili per poros. Nota embrio est qda massa carnea ex istis semib9 cogregata. et ista massa carnea alterat ad foratoez fet9 Text9 His visis z accepta vna pte opinois aristo vel medicoz: videndu est per quez modu z quomo illa semia re cipiuntur i muliere. Vnde mulier cu i coitu fuit cu viro simlit ieo dez tpe mittit menstruu i quo vir sperma. ita q ista duo semia i vulua mulieris cocurrut simul. z vnu alteri icipit comiscere cocipit mulier. Cocipere aut vocat qn ista duo semia i matrice i tali loco deputato a natra ad fetu recipiunt. postqz vero illa duo

semia recepta sunt. matrix mulieris clauditur tanq̃ꝫ bursa ex oĩ eius pte ita q̃ de semie recepto nihil potest perdere. Et cum matrix sit vndiqꝫ fuerit clausa fit retentio menstruoꝝ ĩ muliere. Cõmentũ. Hic autoꝛ exequitur formationeꝫ fetus. ꝫ p̄ facit hoc. scdo ponit notabile ibi. Juxta qd no. Nota q̃ si vir prȩemittit sperma q̃ꝫ mulier menstruũ tũc nõ fit conceptio Item si ãbo simul emittũt ꝫ si semĩa nõ sunt bene conforma ꝫ bene disposita iterũ nõ fiet conceptio vt si semen viri nõ sufficienter fuerit calidum. Et ideo qui rato coeunt cito generant. qꝛ sunt calidi valde. Nota q̃ vulua dr̃ q̃si valua qꝛ est ianua ventris ꝫ eius vstia ps dr̃ mẽbrana q̃si membrũ ani. i. sinis vulue. Et ita matrix clauditur sicut vna bursa ita q̃ pꝫ auicẽnaꝫ vna acus intrare nõ possꝫ. qꝛ gaudet ex calido recepto nolens pdere. Nota mulier emittit menstruũ ꝫ etiã recipit ꝫ sic magis delectatur ĩ coitu ipso viro. Sꝫ oritur dubiũ. Vtrũ abscisis testiculis possꝫ aliq̃s generare. Et videtur q̃ nõ qꝛ deficiũt vasa seminalia p que vasa semen deferri debet. In oppositũ ꝫ ex ptũ est qꝛ thaurꝰ abscisis testiculis generat. Dico q̃ ymo adhuc generare possꝫ qꝛ põt emittere materiã spermaticã licꝫ nõ eque bene. Vnde si semen emissuꝫ ad terrã poneretur ad matriceꝫ possibile esset q̃ꝫ cõciperet. Vnde sepiꝰ cõtingit q̃ ĩ balneo vbi vir spmatisat muliere p̃sente q̃ sine coitu ipsa cõcipit qꝛ vulua est maxie attractiua ꝫ qꝛ semen adhuc est vigoꝛosuꝫ ꝫ nõ exalatũ ideo pducere possꝫ fetuꝫ. et hoc expꝛtuꝫ est. Nã si [illegible] spermatisaret sup saluiã ꝫ aliquis comederet de tali [illegible] tunc ex illo spmate generarentur catti in ventre viri qꝛ catti p vomitum essent expellendi. Textꝰ. Juxta qd notãduꝫ q̃ menstruũ in muliere nihil aliud est q̃ꝫ supfluũ alimentuꝫ qd in substãtiã rei alende nõ cedit sicut est ĩ viris spma. Et vocatur menstruũ ĩ muliere iõ qꝛ fluit ĩ quolꝫ mense admunꝰ semel cũ mulier tante etatis fuerit. hoc est. xiii. vel. xiiii. ãnoꝝ. et vt frequẽter accidit ĩ. xiiii. Et incipit fluxꝰ menstruoꝝ esse ĩ quolꝫ mense ppter nature purgationũ. Quibusdã vero accidit iste fluxus ĩ nouilunio. q̃busdã postea ita q̃ nõ omnes mulieres in eodem tpe patiuntur istũ doloꝛem. Et dico doloꝛem qꝛ in tali fluxu omnes indifferenter patiuntur. Quedã plus quedaꝫ minus a quibusdã

vero diutius et hoc scdm exigentiam et complectionem nature mulierum. Hic autor ponit unum notabile ut patet in textu:

Comentum. Dubitatur quare fluxus spermatis nō sit menstruosus sicut menstruū. Respondetur q sperma siue semen viri est magis decoctū et subtile ideo natura nō libenter reicit ymo conseruat ad generationem siue adnutritionez si indigeret fetus. Dubitatur quare vrina et stercorisatio et sudor nō sequantur motum lune sicut menstruum. Respondetur q vrine et immunditie fiunt omni die ex superfluitate cibi scdm magnā grossitudinez et maiorem quantitatez. ideo opus est q quotidie expelli debent. Nota iuuenes mulieres sunt multum humide ideo libenter menstruisant in principio mensis. Et seniores in fine quia minus humide sunt. Nota q mulieres nigre minus habent de menstruo q̄z mulieres albe. quia omnes mulieres sunt flegmatice complexionis tamen vna magis alia. Et q̄zto magis mulieres vtuntur cibariis delicatis et bene piperatis tanto magis subtile emittunt menstruum. Et oppositum est de pauperibus mulieribus grossis cibariis vtentibus. Nota autor ponit q in. xii. xiii. vel. xiiii. anno mulier incipiat menstruisare. Ratio est. quia tunc calor etatis puericie deficit: gratia cuius non potest bene consumere humidū nutrimentale. Unde versus Adde decem ternis sic mulierum menstrua ternis. Ad quinquaginta durat purgatio tanta. Nota q mulier mediante menstruositate purgatur quia humidū superfluū recedit a quo grossi humores resoluerentur si manerent. ideo mulier nō est apta ad disciplinā propter grossitiem spirituū cerebri opilentiū et ebetātiū

Et nota q coitus mulieribus pro tanto est proficuus quia superfluum frigidum emittitur et dolorez recipiunt quod obtemperat earum frigiditatez. Oppositum est in viris. Unde mulieres multum coeuntes sunt breuioris vite adeo sicut viri. hoc attestatur natura passeris qui propter sepe coire citius moritur. Textus.
Sed ex his que dicta sunt oriuntur plura dubia. Primū est Utrū ille fluxus fiat per colorem sanguineū vel per aliquē aliū. Iuxta quod notandum q in omnibus mulieribus preterq̄z in corruptis color menstruorum est sanguineus vt in pluribus. Et

dico in corruptis .i. in corruptis malis et viciosis humoribus In his enī sunt sepe menstrua liuidi ꝛ plumbei coloris. ꝛ non loquor de corruptiōe castitatis. qꝛ indifferenter siue vgines fuerit siue corrupte si tāte etatis fuerint fluxuꝫ patiūtur: Et signa ad hāc parteꝫ scꝫ quō menstrua fluūt. sunt plura de quibus postea dicet. Cōmentū. Hic autor mouet quattuor questiones ɜm ordineꝫ vt pꝫ ī textu. Fluxus menstruorū est sāguinei coloris. causa hui⁹ est qꝛ menstruū est supfluū secūde digestionis .s. epatis. sꝫ epar est organū rubeū summe calidū. ꝛ ideo assimilat̄ sibi suuꝫ passuꝫ ī colore ꝛ in forma inq̄ʒtū potest. Sꝫ cōtra videtur ꝙ menstruū debeat esse albū. qꝛ est sūme frigiduꝫ ꝛ frigiditas est mat̄ albedis. Respōdeo ɜm albertū q̄ʒtū ē sꝫ de natura menstrui tūc esset albū sꝫ qꝛ ei⁹ ꝓducens est rubeū .s. epar idō sibi assimilatur. Tūc est dubiū quare sperma viri non est rubeū cū tamen sit calidū et bene digestum. Dicitur ꝙ sperma viri de se est rubeū qꝛ est sanguis tercie digestiōis. sꝫ i testiculis dealbatur ꝓpt̄ frigiditateꝫ testiculorū. et ideo nō spermatisat nisi per motū testiculorū calefiat. Nota color rubeus generatur ex eo qꝛ ī humido terrestri humiditas per adustiōeꝫ humidi cōsumitur vt pꝫ ī latere rubeo. Vn̄ later āte cōbustionē nō est rube⁹. sꝫ efficitur per cōsūptioneꝫ hūidi a calido. ita ꝙ terrestrū siccū ꝓdomiatis. sicut est de menstruo mulieris eo ꝙ est in epate humidū. calore epatis consumitur in sicco terrestri. idō quodāmō fit rubeū. sꝫ ī mulierib⁹ valde grossis ꝛ terrestrib⁹ tātum est de humido incōsumpto ꝛ de terrestri ꝙ eaꝝ menstruū est liuidū .i. nigrū. terra enī nigra est. Et quia carū menstruū est sūme terrestre. idō seq̄tur colorem terre. qꝛ color est qualitas secūda derelicta a p̄mis qualitatib⁹. sicut videm⁹ quādo calidū agit ī humidū ꝛ nō consumit sufficienter humidū relinquitur color viridis sicut in piris et pomis. ꝛ si frigidū ꝓdominatur color est albus. sꝫ si calidū ꝓdomiatur relinq̄tur color niger. vt patet in pipere ꝛ sic de aliis similibus. Textus. Scdm dubiuꝫ potest esse vtrum menstruum fluat per anum ꝛ hoc more secessus. aut ꝑ vuluā. aut mō erectionis vrine. Ad hoc breuiter est dicēdū ꝙ ꝑ vuluā fluūt ī spe crudi sāguis ꝛ tenuis. Cōmētū Hic autor ponit scdꝫ dubiū vt pꝫ in textu. Et rūdetur ad du-

bium qꝛ in mulieribus multuz corruptis quarū ānus ꝛ vulua sunt. vnū foramē possunt menstrua fluere p anū. sꝫ stante sanitate ꝛ bona digestiōe tūc nō fluūt p anū sꝫ per vuluā. Text⁹

Tertio dubitat̄ quare i mulierib⁹ fluūt mēstrua que sunt superflua alimēti et nō in viris sperma qđ etiā est superfluū alimenti. Ad hoc dubiū dicendū est qꝛ mulier est frigida ꝛ humida a natura. vir autē est calid⁹ ꝛ sicc⁹. mō de natura humidi est fluere. iiij. metheo. ꝛ maxime humidū qđ est i mulierib⁹ aqueuz sed in viris humiduz est aereum ꝛ ideo cū calor semper agat in humidū et calor est naturalis. ꝛ cuz natura nihil facit frustra vt dicit̄ p̄io celi et mūdi. Et qꝛ calor i mulierib⁹ sēp est debilis respectu illius q̄ est i viris. et cū totū alimentū in mulierib⁹ nō pōt conuertere in carnē ideo natura facit qđ meli⁹ est. prouidet nature de necessariis. Et reliquū dimittit i locū quēdam i quo seruantur in muliere mēstrua. De illo quidē in tantū dictuz est sic qꝛ maioris īqsitōis est q̄ꝫ p̄sens exposcit negotiū Cōmētū

Hic mouet tertiū dubiū ꝛ per se soluit vt pꝫ in lr̄a Nota qꝛ frigidissimus virorū est calidior calidissima muliere stāte eadeꝫ regione. digestione ꝛ cibarii nutritione. ꝛ sic de aliis. Hoc dico notanter. qꝛ vna mulier in ethiopia viuens delicate posset esse calidior vno pauperculo viro in occidente semp vtens cibariis frigidissimis. Sꝫ cōtra videtur qꝛ mulier sit calidior viro. qꝛ calor fundatur in sanguine. sꝫ in muliere plus est de sanguine q̄ꝫ in viro. alias sanguis non flueret cotidie et cōtinue in muliere. sꝫ sic nō est in viro. g° ꝛc. Respōdetur qꝛ vbi est pl⁹ de sanguie bene digesto ꝛ decocto ibi est maior calor. sꝫ sic nō est i mulieribus g° ꝛc. Nota lr̄a. d. qꝛ natura facit qđ meli⁹ est. Ratio qꝛ natura regitur ab intelligentia nō errante. Expellit eni humidū grossum mulieris mediante fluxu. Et videmus experimentū quando fuerit in corpore animalis aliquis humor grossus nociuus corpori illum natura vertit i partes officiales corporis faciendo scabiosos pedes et manus ne illud humidum fedat mēbra principalia scꝫ. cor. epar. cerebrū. ꝛ alia ꝛc. Text⁹

Quarto dubitaret aliquis vnde veniret menstruū i muliere quādo ē in coitu cū viro qꝛ dictū est supra quando mulier cōcipit retenta sūt menstrua ergo si retēta fuerit mirū est vnde tūc flu

Ad hoc dicendū est φ quādo mulier cōcipit retēta sunt mēstrua propt̄ hāc causā finalē3 vt de menstruo retento fet⁹ in vtero mulieris existens poss3 nutriri. Qñ aūt mulier est icoitu cum viro tūc ppt̄ magnā delectōe3 quā h3 per virgā virile3 existente3 in nerui ꝛ vene existentes i vulua cōfricant̄ ꝛ mouent̄: ꝛ sic vulua dilatādo se menstruū emittit et hoc est naturale respectu coitus est tamen q̄si violentū respectu fluxꝰ naturalis mēstruoꝝ Item oī die de nutrimento sūpto fit materia q̄ apta nata est ad expellendū i coitu. Ex illo soluitur dubitatio quare mulieres i p̄gnate maxie appetūt coitū. q: appetitꝰ coitꝰ est propt̄ abundātiam materie suꝑflue ab alimento. Et ideo cum menstrua sint retenta ꝛ oī die aliq̄d aliud generatur mulier maxie appetit coitū. q: ex eiꝰ materie abūdantia vulua mulieris calescit et sic coitum appetit. Commentum. Hic mouet quartū dubiū ꝛ soluit partim. S3 dubiū est circa dicenda a quibus membris i viris sperma abscindat̄. ꝛ similiter menstruū i mulieribꝰ sumendo menstruū pro semine qd̄ emittitur i coitu. ꝛ videtur φ i oībꝰ membris. q: fetꝰ assimilat̄ ptibꝰ i oībꝰ membris S3 contra si sic sequeret̄ φ iperfectꝰ in membris generaret in membris imꝑfectū qd̄ est falsu3. Falsitas p3 per experientia3 Si pater esset cecꝰ claudus vel mutilatꝰ in digito nō semꝑ generaret simile3 sibi. cōsequentia p3 de se. Dicendū est φ i coitu illa semina descindūtur ꝛ distingūtur a quattuor membris pricipalibꝰ. s. a cerebro. corde. epate. ꝛ matrice in mulieribꝰ. ꝛ a testiculis in viris ꝛ ex cōsequenti in aliis membris s3 nō ab equalibus ptibꝰ corporis. Per hᵒ ad instātiā dē φ assimilat̄ partibꝰ dico φ sufficit a principalibꝰ ꝑut ista i flūūt aliis mēbris ꝛ maxime a cerebro. descidunt et distingūtur. Unde videmus multos coeūtes caput dolore ꝛ maxie exsiccari in mēbris ꝛ maxie debilitari in visu. Textus. Uisis istis ad formatione3 fetus i matrice mulieris est redeūdū. pᵒ materia recepta habet colore3 lactis sex primis diebꝰ. Ad hūc colore3 lactis opat̄ calor naturalis ex spermate viri emissus et calor matricis. ita φ ista materia dealbatur sicut lac. Deinde materia trāsmutatur sc3 ad materiā seu colorem sanguis spissi ꝛ aliqualiter bene decocti et hoc per nouem dies. postea tūc ab isto tempore fit consolidatio

lidatio in membris fetus in duodecī dieb⁹. Cōmentum
Capitulū tertie partis executiue ī quo reuertitur ad forma
tionē fetus successiue. Oritur dubiū vtrū calor spermatis sit
igne⁹ elementaris vel sit calor celestis. Similit̄ de calore ma
tricis. ꝛc. Hic sunt diuerse opiniones. Sz cū aristotele in de
aīalib⁹ dicendū ꝙ iste calor sit aīalis siue celestis. Ratio qr ca
lor elementaris est destructiu⁹. sz calor celestis est saluatiuus
aīaliū scd̄m Auerroim. xii. methaphisice. xii. cōmento. Sz di
cendū ꝙ ille calor sit partim igneus ꝛ partim aīalis siue cele
stis. Unde calor igneus conuertitur simplicit̄ in se sicut ī con
trariū. Sz calor aīalis siue celestis est ꝑmixtus cum humidi
tate et temperatus et ille conseruat mixtū. Unde qdlibet aīatū
viuū viuit in calido radicaliter ꝛ humido temperato. Itē dubi
ū ē que membra primo formātur et generātur in fetu. Hic di
cunt quidā ꝙ epar. qr in epate fit nutritio prima. et vegetatio
spirituū. Et qr ab epate descindūtur pri⁹ semen q̄z a corde: ideo
videtur epar prio generari. Sz cū aristotele dicam⁹ ꝙ prio
cor generatur. qr est primū viuens ꝛ vltimum moriens. postea
epar postea testiculi. ꝛ sic de alijs. Sz quādo dicitur ꝙ ī epate
fit pria nutritio dē h° eē verū ex cōseqūti. sz prio ī corde hz fieri.
Text⁹. Nota qd notādū ꝙ s̄m ph̄m vnū qdq̄z viuētiū con
surgit ex q̄ttuor elementis. ideo qr ī tali materia est materia ter
rea q̄ cedit ī substātiā ossiū. Similit̄ aq̄ cecidit ī suū simile. et
sic de alijs. p⁹ea 2o solet facies formāri et dispositio corporis s̄m
trinā dimensionē. s. longū. latū. ꝛ ꝓfūdū. ꝛ hoc fit ꝑ decē octo
dies. Ab isto 2o tp̄e icipit nata fet⁹ cōfortari vsq̄z ad egressum
Nota ꝙ fet⁹ mulieris cōficitur ex. xliii. diebus. Et illud qd
ꝑ s̄monem longū dictū est solū dici ꝑ q̄ttuor versus. Cōceptū
semen sex primis quoq̄z dieb⁹. Est q̄si lac: reliq̄s nouem fit sā
guis: abinde. Cōsolidat duodena dies: bis nona deinceps effici
at. reliquū temp⁹ ꝓducit ad ortū. Cōmentum. Hic
autor ponit vnū notabile vt patet in textu. Nota ꝙ fra. d. ꝙ
qdlibz viuentiū est ex q̄ttuor elementis. Hoc ꝓbatur qr ex q̄b⁹
aliq̄s nutrit̄. ꝛ ex illis est cōstitut⁹. scd̄o de aīa. sz ex eisdē nutri
mur ꝛ sum⁹. g° ꝛc. mīor pz qz nutritio fit ꝑ calidū ꝛ hūidū sic cū
frigidū. ꝛ pn̄cipalit̄ ꝑ calidū ꝛ hūidū. sz cōtra q̄dā aīali viuūt

ex puris elementis igitur solū vnū elementū est ī ipsis. Añ 3 pz per hūc versuz Quattuor ex puris vitā ducūt elementis.
Dicendū q simpliciter est impossibile ꝑm aristote. Vnde allec ē mixtū ex quattuor elementis et nutritur in aqua mixta mediāte calore solis. Vnde allec in aqua pura viuere non pōt. qꝛ illa nō est nutrimē talis. Et ideo videm⁹ pisces panē cōmedere in aqua. Item in quolibet mixto viuente reqrūtur tria que faciūt mixtū constare et durum esse. alias cito dissolueretur. Item requiritur ignis vt calorē habeat in quo vita saluatur. Et tūc requiritur humidū in quod agat calidū. Et requirit̄ humiduz aeris qꝛ spūs generatur ex sanguine aereo. Item ossa sunt ex menstruo q̄ztū ad grossiores partes menstrui. qꝛ ossa materiā hoīs in esse conseruant. Si eni nō essent ossa homo cito dissolueretur. Postea de parte menstrui magis aquea generatur cerebrum et medulla. de partib⁹ autē magis aereis generatur spūs. et de partibus magis igneis epar. ita q quelibz membra in hoīe sunt in sua structione ex adiūctione alicui⁹ elementi. Nota fetus sic formatur q q̄ztitas materie ꝑexistētis cōdensatur vel rarefit qd q̄ztitatez siue extensionē debite forme in longū. latū et profūdū. Et quādo res generabilis maior erit ī q̄ztitate recorrūpenda est et tūc fit rarefactio materie. quādo vero erit minor tunc fit condensatio sic est quādo ex semine mulieris fit homo qꝛ tūc si materia seminis est maior recipiēte formā hoīs tūc primo calor naturalis ꝛ virtus formatiua materiā cōdensat et facit indurescere vsqz donec apta sit forme. Et tunc homine generato materiā augmētat iterum cū elemētis. vsqz ad q̄ztitatē cōpetentez sibi. Et omnes ille diuersificatiōes que ꝑceďūt aiām in īstāti generatā debent esse indeterminate ante illud instans q̄zuis omnes sint termiate per formā corrumpendā scz per formā menstrui. Tamen adhuc expectāt aliā terminationez a forma generanda. ꝑm hoc glosatur littera que dicit. Postea formatur facies ꝑm trinā dimensionez semper indeterminatā ꝛ indeterminabilem. Textus.

Sūt aūt quidā q̄ penes quodlibet temp⁹ signatū ponūt regnare aliquē planetarū. Et qꝛ scire hoc multū confert ad ea q̄ hic scribuntur. ꝛ ideo ne ignorantie mee illud neglectum ascribatur ex his aliqua declarabo Notādū primo vt dicit auicēna

accidentia sunt in triplici genere. quedam enim materiam cõse quũtur in composito et ei attribuũtur quedam forme quedam cõ posito ex materia et forma consequũtur. Et cum hoc sit natura le compositũ ex materia et forma. tripliciter denominabũtur ac cidentia in ipso. Ex parte autez anime sunt quedã accidentia vt virtus eũdi et mouendi. Et quia secundũz intentionez quo- rũdam qui digne locuti sunt de natura. omnes virtutes quas aĩa in corpore complectitur illas contrahit a corporibus super celestibus. Cõmentuz Hic autor incipit determiare de successiua formatione fetus ſm influentiã planetaruz. Et pᵒ ꝑmittit quedaz. Secũdo exequitur ĩtentũ suũ ibi. Ab vltimo enim. Nota illa conclusio formatur ex littera. Fetus formatur successiue per planetas id probatur extra litteram penes illud formatur fetus quod diuersimode influit fetui esse et viuere. sz planete sunt hmõi igitur. ꝛc. Minor pz quia huic influit viue re longo tempore huic paruo tpe vt pz per tholomeuz in cartile- gio suo et per eius cõmentatore. Nota tunc planeta dicitur re- gnare quando est in maiori frigore scz quando est in domo sua hoc est in signo sibi conformi. Et que sint domꝰ planetarum in fra patebit. Nota aĩa mouet corpus per hunc modũ. aĩa pri- mo mouetur ab alio. s. ab appetibili. ꝛ sic mota mouet spũs qui bus motis ipsi mouent musculos qui moti mouent mẽbra. Et sic pz ꝙ appetibile est principale mouens. Sz dubiũ est vtrũ aliquod accidens posset esse principium alicuius substãtie pri- cipaliter. Respondet galterus burlarn super quarto sententia ru ꝙ sic q: illud est agens quod corrũpit vnũ et generat aliud talis autem humor notificans fit in dispositio siue dis proportio elementorũ que corrumpit formã hominis ꝛ generat formã ca- daueris quod est substantia. Respondetur ꝙ humor notifi- cans est quedam substantia non enĩ sumitur humor pro accidẽ te. Sz capitur pro materia humida peccante ita ꝙ accidẽs nõ corrumpit hoiem. sed de virtute sui subiecti. sed quando dicitur substantie nihil est contrarium. Dicitur ꝙ veruz est de contra rietate perfecta. Tamẽ bene contrarietate diminuta ꝗ sufficit ad corruptionez vnius ꝛ ad alteriꝰ generationẽ. Textus Ab vltio ei or... ...ui motu diurno oẽs speras iferiores recipit ĩ

mouendi et ab orbe stellaꝝ fixaruꝫ fetus recipit virtutem qua distinguũtur in esse ꝰm diuersas figurationes ꝛ accidentia ꝛ il lud conuenit et inq̃ʒtum forma. Sed etiam contrahit alia vir tutē ab hoc orbe que dat esse. et ꝰm diuersas naturas huius or bis post speram stellatā ponitur spera saturni ꝰm astronomos et ab illa influũtur anime virtus discernendi et ratiocinandi. ꝛ postea spera iouis et ab illa influitur anime magnanimitas ꝛ plures aīe passiōes ꝛ a spa martis īfluit aīe animositas et vir tus irascibilis et alia desideria anime. et a sole influitur virtus sciendi et memorandi. a venere motus concupiscentie ꝛ deside rii. a mercurio virtus gaudendi et delectandi. a luna que est ra dix oim̄ virtutū naturaliū virtus vegetandi q̃ʒuis hec eni et plura alia ab aīa procedunt. Et cū ista sequuntur ex diuersis partibus corporuꝫ celestiuꝫ. ideo hec oīa aīe attribuũtur ꝛ non soluꝫ aīe sed etiam toti composito. qꝛ simplex non potest susten tari accidens. Cōmentū. Hic ostendit quomodo anime influūt diuersa accidentia a corporibꝰ supercelestibꝰ. Nota ab vltimo orbe aīa capit esse in oībus q̃ʒtuꝫ est ex parte sui. Sed spera celi stellati dat esse distinctuꝫ aīe ab aliis ētibus. qꝛ pro pter multitudinem stellarū influūt distinctuꝫ esse et distinctio nē. Vnde secūduꝫ hoc ꝙ spera stellātis respicit vnā aīam plusq̃ʒ aliam. ideo distinctuꝫ esse īfluit cuilibet aīe humane. cui corres pondet disticta stella. Nota saturnꝰ est prima stella erratica et gratia sue influentie dat aīe virtutē discernendi et rōcinādi. et dicitur saturnus quasi satur in ānis ꝑ cōtrariū. Vnde cū sit frigidissimꝰ ꝛ siccꝰ īfluit caristiā ipso regnāte. sꝫ iupiter īfluit magnanimitatē. Vnde iupiter fuit quidaꝫ vir qui expulit pa trem suuꝫ a regno suo. Et dicitur quasi iuuās patreꝫ per cōtra rium. Et illud attributū est vni planete qui magnanimꝰ est per influentiā. ita ꝙ puer natus eo regnante sit magnanimus sꝫ in venere nascuntur luxuriosi. Sꝫ mars est malignissimꝰ planetaruꝫ et dat virtutē irascibileꝫ. Sed sol est optimus pla netaruꝫ influens scientiā et memoriaꝫ. Vnde sub sole nati sunt felices et amabiles. Sꝫ mercuriꝰ dicitur quasi mercatoruꝫ ky rios. i. dn̄s. sicut eni mercator dicitur esse gaudiosus et affabi lis: sic et iste planeta est beniuolus gaud[illegible] delectationeꝫ

infundens sed luna influit virtutez vegetandi et nutriendi. qr est infimus planetarum ideo immediatius agit. Item littera .d. accidens in simplici essentia non sustentatur. causa est. quia accidens egreditur de natura subiecti non soluz magnitudine subiecti siue cause materialis sz etiā magnitudine cause efficientis. ideo compositum secūdū vnā partē est causa materialis z ſm aliaz partez est causa effectiua. Et ideo in simplici non est componere. ideo simplex non est subiectuz accidentiuz z maxime accidentiū realiū. Et q̄zuis essētia simplex posset esse subiectuz suorū modoruz essendi sicut materia prima est subiectum sue potentie que est suus mod⁹ essendi propri⁹ et formalis. Ex hoc patet q accidentia potentie nō sunt accidentia solius aīe sz sunt accidentia toti⁹ compositi. et dicūtur aīe sic qr īsunt corpori corporaliter et principaliter. Text⁹ Nūc vero ex parte corporis consimiliter est notādū. Et primo de creatiōe vel formatione corporis qd ex embrione creatur et formatur per effectus et operationes stellaꝝ qui planete dicuntur. Primo enī materia embrionis vel hoīs generandi compressa et coagulata per frigiditatem et siccitatem saturni disponitur et huic. s. materie a saturno virtus influitur vegetatiua et mot⁹ naturalis ascribitur et tunc patebit in tali materia operatio aliqualiter debita Et ideo medici dicunt q post lapsum spermatis in matrice q primo mensis in generatione et in temporis successione secūdū exigentiam nature seminis saturno ascribitur. qr sua frigiditate et siccitate semen constringit et consolidat. Cōmentū

Postq̄z autor posuit accidentia proprie anime mediantibus corporibus celestibus. consequēter exequitur de accidentibus corporis. Nota frigidi est stringere et condensare. vt patet in experimento. vt si accipiatur olla plena aque et ponatur ad locuz frigidum aqua minoratur sic q comprimitur. sed calidi est extēdere. vt calor ferri facit ferrum extendere. Item calor in aqua buliente ipsaz extendit et rarefacit. Sz qr saturnus est frigidus et siccus ideo assimulatur terre. ideo materia condensat et comprimit. Vnde versus Est frigidus summe saturn⁹ sicc⁹ et asper. Nota dubiū vtrū aliqis planetarū posset influere frigiditatez. Et videtur q nō. qr .n. celi stella īfluit motuz et lumen. Sed tam motus q̄z lumen calefaciūt. ergo zc.

Respondeo q omnis planeta influit calorem sed vn⁹ plus al-
terminus. Unde saturnus et luna minime influunt calorez res
pectu aliorum planetarum. Textus. Sz ex isto statim
oritur dubitatio q2 alicui potest esse dubiũ. Utrum saturnus re
gnet in cuiuslibet embrionis conceptione. Et si non tunc mira
bile est quod dictum est. Cōmentum: Hic mouet dubiuz
et est illud. Si verũ esset quod dictuz ē sequeretur q saturn⁹
semp regnaret. et hoc esset mirabile. consequētia tenet in littera
Etiã de se pz. q2 omi die fiũt conceptiones puerorũ: Text⁹
Circa quod notãdum q materia prima subiecta est corpori-
bus supercelestib⁹ et eorum motibus. z hoc est qd dicit phs in
.i. metheo. q oia inferiora causata sunt a superioribus z ab ip-
sorum motib⁹ gubernãtur. Et ideo necesse est q ista inferiora
particulariter z vniuersaliter respiciantur a superiorib⁹. intel-
ligendo de vniuersalitate corporis toci⁹ supercelestis. Uniuersa
liter enĩ ista inferiora respiciuntur a superioribus. q2 nihil fit de
materia elementari nisi ex virtute superiorum. ideo. d. cōmenta
tor. xii. metha. quia natura non agit nisi gubernetur a corpori-
bus super celestibus hoc est ab intelligentiis particulariter. n.
aliquid fit in istis inferioribus a causatione superiorum q2 vna
pars celi apta nata est introducere talem formã determinatam
et specialem. alia vero aliã formã. Et illud totum videtur esse
de intentione commentatoris. i. de generatione et corruptione
ubi vult q generatio elementorum et partiuz ipsarum ad inuit
cem est ordinata et conseruata per motus corporuz super celesti
um. Et per motus elementorum qui concurrũt generaliter ad
generationez mixtorum. addit autez cōmentator q iudiua ani-
mantiuz z planetarũ sũt determinatarum causaruz et sunt de-
terminata ad esse. Et ita tam ad esse vniuersaliter q̃z pticula-
riter inferiora a superiorib⁹ respiciuntur. Commentum.
Hic autor soluit questionem motã. et primo ponit quandam
solutionem secundo applicat eaz ad propositũz. ibi. Et ideo cuz
materia. zc. Nota natura celestis respicit terminate elemēta.
q2 in vna parte generat ignez et in alia corrumpit aquaz. sicut
videmus q signa hiemalia faciunt generare aquam plus ĩ sep
tentrione.. Sz signa estiualia plus faciunt generare aerẽ vel
ignem in estate. Nota littera. d. corpa simuliuz partiuz. Unde

ille partes dicuntur similes quarum quelibet suscipit participationem totius. Hoc intelligendo de partibus quantitatiuis sicut quelibet pars ignis. Et ignis etiā habet partes diuersarum rationum sicut materia signis et forma. modo generatio similium partium corporum que sunt in elementis et elementis reguntur et determinata sunt per motum corporum celestium. Idem est dicendum de planetis et indiuiduis animantium. Et ideo contingit q̄ in una parte terre homines moriuntur. et si essent in alia ibi possent retinere vitam eorum q2 si aliquod mixtum fuerit nimis calidum in regione nimis calida illud debet poni ad regionem frigidam vt eius calor obtemperetur et tūc illud sanitati restitueretur. Textus. Et ideo cum materia prima sit subiecta corporibus supercelestibus in agendo necesse est q̄ capiat formā alicuius speciei determinatā ab aliqua parte speciali celi. ideo q̄ non potest eam recipere a corpore celesti in communi eo q̄ tale corpus respicit istam materiam vel istā formā indifferenter. Nam qua ratione daret illam formā eadem daret et alias. q2 omnes forme que sunt in potentia in materia prima in primo motore sunt in actu. vt dicit commentator. xii. methaphisice. ergo necesse est esse aliquā partem determinatam in primo motore primo specialiter respicientem materiā ad huius determiate forme susceptionē. Et iō nō sufficit agēs particulare phisicum stante communi influentia et cōmuni actiōe corporum celestium. Et illud patet ex eo q2 postq̄ semen est decisum gerit in se vim illius aquo est decisum. Et illa virtus gubernatur a corporibus supercelestibus vniformiter ita q̄ non magis gubernetur ab vna parte celi q̄ ab alia. ymmo hoc modo destrueretur in sua propria actione. et illud est de intentione aristotelis. ii. de generatione et corruptione vbi d. q̄ aduenientе sole redibūt aīalia. et recedente sole aīalia peribūt. Illud autem apparet ex intentione cōmētatoris. ii. methaphi. vbi vult q̄ materia prima primo nō recipit oēm formā. s3 primo formas elementares et mediatibus istis omnes formas mixtorum. Ille autem ordo formarū non potest esse nisi ab aliquo specialiter materiā gubernante q̄tum ad receptionem formarū Cōmētū

Hic autor applicat ad propositum istam solutionē. Et primo

in generali. scdo in speciali. ibi. et per hunc modū. Nota motor primus est duplex. quidam est motor prim⁹ ut ipse de⁹ glorios⁹ Et preter illum motorez est ponere alium motorez primo coniunctum. Unde philosophi ponūt octo speras et nouem motores. ideo qz quelibet spera habet sibi proprium motorez. Et preter illos motores est dare unum motorem simpliciter immobilem qui non mouetur immediate. Sz mediantibus aliis motoribus coniunctis. Modo littera autoris sic intelligitur. oēs forme i materia cōposite sūt de p° motore semper simpliciter et i actu. Unde linconiensis super quarto posteriorū. d. qꝫ effectus habet esse p° in suis causis ꝛ maxie effectiuis. sz i se hꝫ esse virtualiter. Nota particulare agēs sub influentia cōmuni pōt educere formā determiatā qr oīs causa prima determiate respiciens aliquā formā plus influit qꝫ pater vel mater. Et ideo agens particulare nō produtit sine determiato agēte. Text⁹

Item littera dicit semen decisum habet vim illius aquo ē decisum. Ex hoc dubitaret aliquis utrū semē decisuz esset aiatū Et videtur qꝫ sic qr semen inqꝫtuz est in patre tunc est viuum vitā patris habens et si hēt eandez materiā in matrice ibi erit viuum. Hic respondeo qꝫ semen fusum in matrice nō est viuz formaliter. qr nec est planta nec aial sz est viuū virtualiter quia mediante spiritu sibi interueniente opetatur vita. Sz diceres cū sit aiatū quomō pducit aiam. Dicēdū qꝫ mediante nutritione que est animata mediantibus virtutibus propriis anime.

Item nota penes stellas et planetas specialiter repꝛesentātes specialez influentiā diuersificātur ymagines hoim ꝫm albertuz. Et ideo quandoqz contingit qꝫ homo cum capite vni⁹ porci generatur quia aliqua stella tunc denominatur que influit talem dispositionem. Et sic est expertū qꝫ i lapide aliquo facta est ymago scorpionis vel serpentis quia aliqua stella vel cōstellatio respicit ipsum et sibi ipꝛessit illam figuram. Et ex hᵒ contingit qꝫ ymagines aliquorū signorꝫ sculpte in lapidib⁹ habent curare īfirmitates sicut recitat halli in carthilogio ptholomei ꝛ dicit qꝫ ymago scorpionis sulpta curauit lesionē factaz i satellito a scorpione animali. Et sic videmus qꝫ quādoqz aliq̄ corpora mortua sepulta scꝫ homines centū ānis vel amplius

iacent sine incineratione et hoc fit per naturā stellatum respiti entium illud cadauer quod conseruat sine excineratōe ꝛ combustione preterea ex hoc pꝫ ꝙ quandoqꝫ optimi amici fiunt inimici vna causa agente particulari et hoc accidit per influentiam planetarum repugnantium quibus ipsi sunt subiecti. Et per hūc modū manifestatur esse de saturno propositū .s. ꝙ hꝫ disponere materiam et introducere talem formā. Sed ꝙ saturnus sit semꝑ dicitur regnare in embrionis cōceptione sic intelligitur ꝙ suum regnare in hoc loco nō sumitur pro alio qꝫ influere talē dispositionem que ab alia parte celi non est nata influi. Et id si in tali hora noctis vel diei non dicatur regnare saturnus h° est ex eo qꝛ cessat virtus sua. Sed aliquis alius planetarum vel stella apta nata est influere talem dispositionē in materiam qꝫ saturnus influere non potuit. quia actus actiuorum sunt in patiente bene predisposito. Et si aliquis quereret cur ita sit ꝙ oīa tali cursu currāt. Rūdeo ꝙ sic sunt ordīata apud deū q̄ primordinaliter oīa disposuit ꝺm ordinem sublimē ꝛ cuilibꝫ ꝟtutem ꝓpriā ꝺm exigentiā sue nature mistrat. Cōmentū Hic applicat solutionem ad propositum suum speciale. Nota ꝑ textum soluitur dubitatio directe in forma quando sic arguebatur. Si primus mensis attribueretur saturno ita ꝙ ille regnaret in principio conceptionis tunc semper regnaret saturnꝰ. Dico saturnū regnare intelligitur dupliciter. vno modo influētia generali alio modo īfluētia speciali. mō dicitur ꝙ saturnꝰ regnat oī die influentia generali. regimen speciale saturni est quando fuit in domo sua ꝛ tunc hꝫ maiorem influentiā. Nota saturnus est frigidus et siccus. ideo habet influere semini humiduz et calidum que sibi contrariantur virtualiter. Unde omnis actio fit gratia contrarietatis quia simile additum alteri non agit in ipsum. Unde agens et patiens in principio actiōis sūt dissimilia. sꝫ in fine sunt similia quia omne agens assimilatur suo passo inq̄ztum potest mediante sua virtute. quia omne agēs naturale agit in suum contrarium ꝺm vltimum sue potētie. Ut pꝫ primo celi. Littera dicit actus actiuorum. ꝛc. Hoc patet ex signis manifestis. Est enim quidam piscis generalis qui vocatur scorpio. ille inficit manū piscatoris per rethe ꝛ non inficit

rethe a reethe nō est dispositū ad hoc. ꝛc. Item sol calefacit aerem et non orbes ipsos scꝫ inferiores se q̄zuis sint sibi propinquiores. hoc est propter indispositōem materie. Et ideo peccauerūt dicentes quodlibet fieri ex quolꝫ. Hoc nō valet ꝙ primꝰ actꝰ proprius hꝫ fieri in propria materia sibi disposita. Item nota ꝙ proprie dispositiones nō corrūpūtur in aduētu forme. Et ex hoc destruitur opinio que pōit ꝙ postq̄ꝫ materia mēstrui est disposita ꝛ quando hoīs forma itroducitur tūc dispositiōes prime corrūpuntur. Hoc nō valet quia tūc dispositiones frustra precessissent. Unde dispositōes sunt mediū recipiendi illud quod fit de potentia materie. Autor in littera ostendit se eē catholicū in hoc ꝙ ponit deum primordinaliter sic animā disposuisse. Unde philosophi mere naturaliter loquentes sic habent dicere. ꝙ ab eterno sic deus disposuit planetas ꝛ stellas et nō de nouo. ꝛ id cōmentator .i. celi .d. si vna stella fieret de nouo in celo totum celum periret propter illaꝫ inordinationeꝫ que fieret per illam stellam et oporteret ꝙ celum non moueretur Textus Postq̄ꝫ hec dicta sunt iupiter aduenit sua gratia et virtute huic fetui qui materiam disposuit ad susceptionem forme membrorūꝫ et caliditate sua virtuali et causali materiā fetꝰ confortat ꝛ sua humiditate replet que fuerunt desiccata virtute saturni in primo mense. Et sic ioui attribuitur scdus mēsis. Cōmētū

Hic autor exequitur de aliis planetis q̄ꝫtuꝫ ad formationeꝫ fetus. Et videtur ꝙ planete nō formant sic materiā fetus. q2 inter causam et effectuꝫ dꝫ esse proportio ꝛ sic sequeretur ꝙ embrio generatus esset perpetuus. cum ipsi planete sint perpetui Dicenduꝫ licet cause principales remote sint perpetue. tamen cause propinque sunt corruptibiles. ideo corrumpitur fetus.

Textus. Tertio aduenit mars qui sua caliditate ꝛ siccitate format materiā diuidens a lateribꝰ brachia ꝛ diuidit colluꝫ a brachiis et caput format ꝛ huic operationi attribuitur tertiꝰ mensis. Cōmentuꝫ. Nota mars est calidus et siccus ꝛ ideo ipse habet formare crura et brachia que sūt sicca. Oportet enim ꝙ calor sufficiens cōgreget partes terrestres siccas si debent fieri crura et brachia. Nota ex littera habemꝰ ꝙ caput formatur prius a marte q̄ꝫ cor a sole. Huius causa est secūdum

meditos q2 in capite sunt omnia principia vite ergo primo for-
matur. Sed aristo. ponit q cor primo formatur q2 cor i͂fluit oi͂-
bus membris z h3 se in corpore sicut rex i͂ suo regno. Text9
Quarto tempore virtus solis aduenit. formas imprimit cor
creat. et anime sensitiue motu͂ dat. Et hoc est veru͂ scd͂m inten
tionem meditorum et quoru͂dam astronomoru3. tamen ƀm inte͂
tionem aristo. cor inter omnes partes generandas generatur
primo. et virtute eius omnia alia membra nascuntur. addunt
enim quidam ad istam particulam dicentes q sol est radix to
tius virtutis vitalis. Et tali operationi quartus me͂sis ascri
bitur. Co͂mentu͂. Item philosophi propter illum textu͂
ascribu͂t generatione͂ hominis dicentes Homo generat hoie3
et sol. vt dicit philosophus scdo phisicorum. quia a sole virtus
radicalis dependet. Contra. si sic sequeret q homo deberet esse
celestis et solaris creatura. q2 effettus ab eodem denomiatione͂
sumit a quo h3 entitatem. Dicendum q sol est causa remota
ideo non sumit denomiatio in effectu a sole. zc. Textus.
Quinto tempore quedam exteriorum membroru͂ venus sua
virtute perficit. et queda͂ exteriora format. s. aures. nares. os. z
virgam virilem in masculis et pudibunda. s. vulua͂ mamillas
et alia membra in femellis manu͂ et pedu͂ separatione͂ facit etia͂
digitoru͂. Et isti quintus mensis assignatur. Co͂me͂tu3
Nota venus est bentuosus planeta et est virtualiter calid9
ideo perficit membra exteriora. s. os. aures. et testiculos. Sed
videtur q testiculi debeant primo generari quia sunt principa
lia membra sicut cor et caput. mediantibus quibus se natura
co͂tinue saluat. Dicitur q testiculi non sunt ita pri͂cipalia me͂
bra sicut cor et caput. quia videmus testiculis ablatis adhuc
viuere hoie3. S3 capite absciso et corde ablato vlterius ibi no͂
est vitam videmus. Textus. Sexto tempore influe͂
tia et regnatio mercurii i͂strumenta vocis format. supercilia co͂
ponit oculos fabricat capillos crescere facit et vngues produ-
cit. Co͂mentum. Et isti operationi. vi. mensis attribu
itur. Vnde versus: Instrume͂ta noue͂ su͂t guttur. lingua
palatu͂. q̃ttuor et dentes et duo labra simul. Text9 Sep-
timo tempore luna operationi fine͂ imponit. repellit eni͂ sua hu-

miditate angustias carnis z aurigenas carnes supficiem cō-
plet. Cōmentū: Venus vero et mercurius humiditates
tribuentes toti corpori nutrimētuz dant. Et isti opationi dat9
est septim9 mēsis. Text9 Itē nota luna replet poros car
nis z facit fetū esse planū i supficie.s.i cute. Itē si aliqs puer
nasceret in septio mense ille moreret qz nō est adhuc debite for-
mat9 z consolidat9.q°zc. Postea influentia saturni cui.viii.
mensis ascribitur. Et ille saturn9 multū infrigidat z exsiccat.
Et p cōsequēs cōstringit fetū. Et iō aliqui astronomi ponūt
fetū generatū in octauo mense morbūdū vel mortuū esse. Vt in
sequētibus manifestabitur. Deinde in nono mēse domiatur iu
piter q sua caliditate et humiditate fetuz letificat. Et fetus q
generatur i isto mense est fortis et bene disposit9 z longe vite.
Et fortis grā caloris z longe vite grā hūiditatis. Cōmētū
Hic autor ponit vnum notabile.si homo in aliquo mēbro de-
ficiente vt pueri nascuntur vel generantur cū quattuor digitis
in manu vel cū tribus hoc est propter defectuz materie. Simi
liter si generatur cum sex vel septem digitis hoc est ex habun
dantia materie. Textus. Est autem adhuc notanduz
q membra corporis organici duodecim signis zodiaci attribuū
tur. Primū ergo signū totius spere celestis est aries.in quo qui
dem signo sole existente temperato fit calidum et humidum et
tunc fit motus ad generationem. Et ideo motus solis in arie-
te dicitur principium vite et radix virtutis vitalis.propterea
arieti attribuitur caput in hoie et eius conditionis. Nam aries
in celo est dignior pars celi.quia est principium diuisionis spe-
re per duodecim signa. Sic caput in homine vocatur dignior
pars corporis. Et ideo merito arieti est assignādum. Et quia
sol currens in hoc signo calidum z humiduz nature mouet. Et
ideo caput in hoie dicitur principium vitalis. Cōmentū.
Postqz autor ostendit influentiā planetarū et stellaz respe-
ctu fet9:nūc consequenter exequitur ad effectuz signorum. No
ta aries est calidus et humidus et corespondet veri. Ver enim
est calidus et humidus et tunc animalia maxime appetūt coi-
tum quia tunc augmentatur calidum et humiduz gratia solis
existentis in ariete. Et maxime in viris tunc est appetit9 pro.

pter hoc etiam mater ecclesia statuit ieiuniũ magis in illo tpe q̃z in alio tpe propter supuriã illo tpe restrīgendaz q2 tũc hoies cõstricti hieme reuertuntur ad vigorem. Unde vsꝰ. Marte mares februoqz canes maio mulieres. Nota aries hz dũare super caput in quo vigent oẽs potentie aie. pro tanto q2 ipse aries est principium vitalis operationis. sic et caput in quo vigent oẽs potentie aie Et ideo medici dicũt ꝙ virtus vegetatiua corporis est ĩ capite pñcipaliter et determiate. Sz ĩ corde originaliter. Sz dubiũ est vtrũ vita magis consistat in corde q̃z in capite. Et videt̃ ꝙ in capite. pz per auicẽnã q̃ dicit ꝙ vidit arietẽ ãbulantez corde extincto. hoc esse nõ possz nisi vita haberet pñcipiũ de capite. Sz cõtra hoc est auerroys ĩ. vi. phisicorum q̃ ipsum deridet dicens se vidisse arietẽ currere hinc inde abscisso capite. Unde auerroys vult ꝙ vita principaliter ⁊ originaliter sit in corde sed ex consequẽti ĩ capite. Sz medici sũt multum sensuales. Et ideo q2 vident in capite esse sensus virtutum ideoqz dicũt vitã consistere in capite. sz non est ita. ymmo in corde. Sed quid dicemꝰ ad autorẽ in lrã q̃. d. ꝙ caput est nobilior pars corpis. Dicendũ ꝙ est verum ẜm apparentiaz et maiorẽ operationez spũuz vitaliũ q2 in eo apparent magis operationes vite q̃z ĩ corde. Unde nõ dubito quin natura nobiliorẽ et meliorez partẽ corporis collocauit in medio corpis. Naz cor est primũ viuẽs et vltimũ moriens. hoc nõ esset nisi cor essz pñcipalissimũ membrum corporis. Textus. Thauro quidem collum humeri et scapule gemini attribuuntur cantro manꝰ ⁊ brachia. leoni quidem pectus et cor. Uirgini stomachus et intestina attribuũtur. Et hoc videt̃ esse medietas corporis secũdũ cursũ medietatis celi videlz parte septẽtrionali ẽ anotata. libra vero secũdã partez corporis respicit. scz renes et est pñcipiũ ceterorũ mẽbrorũ. Scorpio vero loca libidinis respicit tam ex parte viri q̃z ex parte mulieris. Sagittarius nares et ea per que natura successum dimittit et posteriora respicit Capricornꝰ vero genua et alia inferiora respicit. Aquarius vero tybias respicit. piscis vero quod est vltimuz formationes pedum respicit et plantas. Et sic breuiter habitum est iudicium ex parte duodecim signorum. Commentum.

Hic autor ostendit de aliis signis dicens vt pz in textu. No ta littera vult intātū q̄ luna existente in talibus signis q̄ res piciunt illa membra vt pz in littera in illis membris nō debet fieri minutio sanguinis. Textus. Et nō oppinetur ali quis illa ficta fore. nam fides ei⁹ in multis experimentis va leat inueniri. noscat ergo experimentuz quiuis q̄ maluz et ve nenosum est tangere aliquod membruz luna existente in tali signo illius membri. et causa istius est nam luna auget humi ditatez quod experitur ad sensuz q̄ si carnes recentes ponan tur de nocte ad radios lune tunc ibi generantur vmes ī carni bus. Et illud non semper apparet eodem modo. Sz precipue in speciali statu lune. Cōmentuz Hic autor confirmat dicta sua per experimenta. Nota si carnes in plenitudine lu ne ponerentur ad radios lune tunc conuerterentur in vmes ⁊ tunc magis q̄z in alio tempore. quia tunc luna est magis humi da. Et ideo dicit autor in speciali statu lune. Et hoc pz si ali quis vulneratus poneretur ad radios lune hoc noceret sibi q2 luna augmentat humiditates et sic humiditas nimis fiet in censa. Sz si ponitur ad radios solis nō est nociuum. q2 radii so lis faciunt humiditatez exalare. Et sic ex istis pz q̄ semper ī plenilunio mensis maiorantur humiditas scz cerebrum. medul la. ⁊ menstruum. Et ideo tunc difficile est studere propter hu miditatem cerebri nimis incensam. Textus Vt illud sane intelligatur aduertendum q̄ quattuor sunt status lune secūduz albertum in tractatu de statu solis et lune. Luna ve ro in prima eius incensione est calida et humida vsqzquo sit se miplena. post hoc tūc dicitur calida ⁊ sicca quousqz fit plena. de inde est frigida vsqz semiplena in decremēto. Vltimo vero est frigida vsqz solis adiungitur. Et in hoc statu maxime hume ctat humida putrefaciendo. Ideoqz cum luna augeat in omni bus membris humiditatē. tunc ledere mēbrū cū ferro est idē q̄ grauiter vulnerare. q2 malū ē humiditatē addere humiditati. et sic per consequens augmētatur nocumentum. Cōmētū

Hic cōfirmat dictū suū. Nota pria quadra correspōdet aeri q̄ ē calid⁹ ⁊ hūid⁹ ⁊ q̄ generātur in ista quadra fiunt sanguinei scda q̄dra ē similis igni calido ⁊ sicco. ⁊ tūc in illo signo ḡnant̄

colerici. Tertia quadra correspondet terre que est frigida et sicca. et tunc nascuntur melancolici. Quarta quadra correspondet aque que est frigida et humida et tunc nascuntur flegmatici. Et secundum hoc dicunt aliqui quod si carnes ponerentur ad radios lune cum fuerit in quarta quadra tunc citius converterentur in vermes quam in plenitudine lune quia tunc maxime est lune humiditas vigorosa. Nota si aliquis voluerit in quarta quadra tunc non debet trahere sanguinem nec vulnerari in cerebro. Ratio quia tunc per illam vulnerationem humiditas augmentaretur nimis et ideo fieret nocivum in membro. Text9. Sciatis autem socii mei quamvis quedam mulieres causam rei huius occultant viri ignorant. tamen quedam mulieres bene effectum cognoscunt. Et plura mala ex isto operantur ut cum vir est in coitu cum eis. accidit quandoque viris magna lesio et gravis infectio ex infectione membri viri vel per ferrum appositum per eas prout quedam mulieres vel meretrices docte sunt in illa nequitia et in aliis. Et si phas esset dicere hic quedam ascriberem. sed quia proprium meum creatorem timeo. ideo de illis occultis ad presens nihil manifestabo. Comentum. Nota quod quedam mulieres sunt caute et astute et accipiunt ferrum et apponunt vulve et illud ferrum ledit virgam. sed vir non percepit propter nimiam delectationem et dulcedinem vulve postea tamen sentit. ideo maxime cavendum est ne fiat coitus cum menstruosis mulieribus. quia exinde homo posset incidere lepram Et quandoque in magnam infirmitatem quia vene transeunt in singulis membris ad testiculos. ideo testiculis lesis cito potest ledi totum corpus. Unde. d. dyasidus si mulierem menstruosam scienter accesseris totum corpus tuum infectum erit et multum debilitatis quod vix infra mensem verum colorem et fortitudinem rehabebis. Et sicut liquidum vestimentis tuis adheret sic ille fetor omnia interiora hominis corrumpit. Dicit enim venerabilis ypocras de naturis hominum. Mulierem menstruosam non accedas quia ex isto fetore aer corrumpitur et omnia interiora hominis confunduntur. Nota autor timet deum scribendo secreta vlaz ad ultimum ne aliquis expectus forte malum operaretur per illa secreta

Textus. Item de quanto statu lune precipue possumus effectum declarare predictum alio experimento quod sumitur ex eo quod radii lune de nocte subintrantes fenestras et pervenientes ad

caput dormientis faciunt dolorem capitis et fluxuz reumatis. Et causa huius dicta est prius. Cōmentuz. Item causa huius est q2 tūc luna est magis humida et q2 reuma causatur ex superfluitate humiditatis ideo facit catharrum et q2 humiditas lune perturbat humiditatē cerebri et agmentat ipsuz gratia huius augmentationis fit fluxus per nares. Et si tunc illi radii inuenirent vulneratum vsqz ad mortē lederent ipsum ideo vulnerati preseruandi sunt a radiis lune. Textus.

Post hec vero ad influentias planetaruz quos antiqui vocauerunt deo nature super hominem ex parte corporis et anime nunc reuertamur.zc. Cōmentuz Postq̄z vero autor ostēdit quomodo per planetas habet formari fetus. hic ostēdit quomodo isti planete se habent ad fetuz ex parte anime vel corporis vel simul. Nota planete bene dicuntur dii nature. Ratio: q2 natura regitur ab ipsis sicut regnū a rege. Unde totus ille mundus cōtiguꝰ est suprioribus lationibus vt tota virtus eiꝰ inde gubernetur. Sz diceres si planete sunt dii nature qd tūc facit celum stellatuz. Dicitur q hoc est causa vniuersalis nature et vniformis. sed planete diuersificant effectum secūdum eorum motuz. Unde planete dicuntur a planos grece quod est planuz siue error latine non q in se errent sed q ex eorum motibus fiunt diuersi errores in mundo z in effectibus. Textꝰ

Saturnus qui est superior obscurior z grauior z tardior alijs facit natuz qui sub eo nascitur fuscum in colore ex parte corporis et plenum in capillis nigris et duris et caput turpidum et bene barbatum. et talis homo continet subtile pectꝰ z habz scissuras in calcaneis figuraliter. et hoc secundum dispositiōez figuralem. sed vero aiam natus est multuz perfidus et maliciosus iratus: tristis. et malignꝰ vite fetida diligens. Et turpida vestimenta semper induens. Et nō est luxuriosus et i pluribus venerem minime diligens ymmo naturaliter abhorret. Unde breuiter notandum q scdm intentionem magistri mei in illa scientia experti. quicunqz natus fuerit sub saturno habz omnes malas dispositiones corporis. Cōmentum

Hic autor prosequitur intentum suum. et diuiditur in septez partes scdm q septem sunt planete. Nota saturnus est supremus planeta et complet cursum suum in triginta annis.

ita ꝙ redit ad idem punctum zodiaci a quo īcepit. Et bm ptho-
lomeum saturnus maxime distat a terra ita ꝙ ad illam partem
ubi tangit speram iouis homo veniret in quinqz milibus an-
norum et in septingentis et triginta quattuor annorum et in
septuaginta septem septimanis et in tribus diebus. supposito
ꝙ dieta hominis esset decem miliaria. Et bm astronomos sa-
turnus est tante magnitudinis quod est nonagesies maior q̃z
tota terra. Item dictum est ꝙ saturnus est multum tardus in
motu suo. Hoc debet sic intelligi ꝙ ī tempore longiori complet
cursum suum. Unde saturnus est bene tricesies maior sole
q̃ztum ad suum orbem. Et sicut sol pertransit suum orbem mo
tu proprio per zodiaci signa in uno anno sic saturnus in trigī
ta annis. et sic mouetur ita velociter sicut sol. Ubi igitur duo ho
mines ambularent unus per triginta dies ambularet trigin
ta miliaria alter unum miliare tunc alter qui ambulat unum
miliare ambulat citius: non tamen velocius est in motu eo ꝙ
in equali tempore pertransit de spacio scdm philosophum sep-
to phisicorum. Item nota littera dicit saturnus facit natum
suum fuscum in colore. Ratio. quia saturnus est similis terre
quia est frigidissimus et siccus et obscurus et niger et virtua-
liter facit natum obscurum. Item facit natum cum pillis du
ris. quia est terrestris complexionis et ideo in fetu humores
malos causat et grossos a quibus generantur grossi pilli.

Item natus eius est tristis quia melancolice complexionis
est virtualiter et melancolici sunt tristes quia semper inclināt
se ad terram Item natus eius est piger in cessu quia ipse est
grauis sicut terra et ideo difficulter mobilis. Item ipse non
appetit coitum quia ipse est siccus. et si vult appetere posset
uti calidis et bene conditis et humidis cibariis. Item ille na
tus semper est inuidus et peruidus quia nullum habet gaudi
um. sed semper melancolisat et eius somnia ut in plurimū sunt
vera sicut videmus in fatuis qui semper dicunt futura per fan
tasias et melancolias. Et ipse semper cupit sedere in angulo
solitarie. Item nota littera dicit ꝙ ipse habet scissuras ī cal-
caneis .i. diuertionis in pedibus circa anteriorem partem sicut
equi. et calcanea est una pars pedis in anteriori parte qua pri
mo terram calcamus. zc. Textus.

Jupiter vero stella regularis existens pia dulcis et lucida et tē
perata et prospera facit natū optimū qr nato sub eo dat facies
pulcram. oculos claros et barbam rotundam. Et figurat duos
dentes superiores magnos et equaliter diuisos. Et dat homi-
ni colorem albū rubeo permixtū in facie et facit longos capil
los. Scdm aiam facit natū bonū et honestū diligentem le
gem et honestatē. Diligensqz vestimenta pulcra et ornata. et
delectabiles sapores et odores et placent. et erit misericors lar-
gus iocundus et vtuosus et verax ī sermonibꝰ. zc. Cōmētū
Ponit de secundo planeta qui dicitur iupiter. Unde scdm astro
nomos complet cursū suū in. xii. annis ita qꝫ sub quolz signo
moratur ad vnū annū. Unde scdm astronomos iupiter multū
distat a terra qr ad illā partē vbi est propinquior terre homo
veniret de terram duobus milibus annorū et in quigentis vi-
ginti sex et quattuor septimanis et quinqz diebꝰ supposita qꝫ
dieta esset decem miliaria. Et magnitudo eius est talis qꝫ qui
quagesies est maior terra. Item iupiter dicitur fuisse ille qui ex
pulsit patrem a regno. sic iupiter expellit. operationē saturni. qr
sibi contrarius est per totū vt pz in littera. qr scdz astronomos
qui nascitur sub ioue perueniet ad multos honores qr facit faci
em pulcrā et facies est nobilior pars corporis. Unde iupiter plꝰ
laborat in facie qz in alis membris. Et facit hoiem albū ru-
bedine permixtū. qr ille color est pulcrior inter alios quia est san
guineus. Item facit barbam rotundā qr rotunda figura est no
bilissima figura. ex. ii. celi. Et ideo caput rotundū est diligen
dū non nutrices solent comprimere et rotundare capita puerorū
Item facit capillos longos qr facit natū calidū et humidum
humiditas. n. cū calore est causa longitudinis puerorū. Unde
est superfluū et residuū humiditatis que exit per poros. Et ideo
qui habent longas barbas sunt bone complexionis et qui cito
barbescunt signū est bone complexionis. Item natus sub io
ue est bonꝰ scdm aiam fidelis et adiscens coitū appetēs et be
ne potens gratia coloris potens in opere gratia humiditatis
sufficientis et bene capit singula que audit qr habet spiritꝰ ha-
biles et satis humidos. humidus bene recipit qr calidꝰ ideo be-
ne delectatur et non est piger. Mars cū sit intemperatus ī ca
liditate et siccitate. Ideo secūdū hoc facit natum suum rubei

coloris cum quadā adustione et obscuritate sicut videtur ī istis qui passi sunt a sole et habet paruos capillos et paruos oculos ꝛ totum corpus habet curuū et grossuꝫ aliqualiter. Scd'm aīaꝫ vero fallax incōstās inuerecundus irascibilis proditor discordias et bella seminās et superbꝰ erit. Hic exequitur de tercio planeta qui dicitur mars. Nota mars mouetur sub zodiaco taliter ꝙ complet cursum suum in duobus ānis. Et distat a terra ꝙ ad illam parteꝫ vbi propinquior est terre homo veniret in quadringentis et nonaginta ānis et vndecim septimanis et quattuor diebus supposito ꝙ dieta hoīs esset nouē miliaria. Item nota caliditas et siccitas sunt cause adustionis ꝛ crispitudinis crinium. Vnde nati sub marte habent paucos crines causa siccitatis et habēt caluos seu crispos gratia adustionis Item natus sub marte est rubei coloris cū quadaꝫ obscuritate qꝛ color rubeus causatur ex eo qꝛ calidū agit in humiduꝫ ꝛ consumendo humiduꝫ relinquit siccuꝫ. sicut videmus quando debent comburi lateres ꝙ ante combustionē nō sunt rubei sꝫ postea consumpto humido efficiūtur rubei. et isti nati habent paruos oculos qꝛ oculus est membrum in quo viget humiditas qꝛ oculus est aquee nature ab extrinseco. ij. de aīa. quod pꝫ si ledit exit aqua. et qꝛ mars est calidus et siccus ideo nō pōt formare magnos et pulchros oculos. Item mars inducit bella qꝛ exsiccat cerebruꝫ et et cor incendit et sic ita generatur. Ita enī est accensio sanguinis circa cor. et ideo mars ƀm aliquos vocatur deus belli. Item est fallax qꝛ est siccus et calidus et sic vt semp et iracundus et cogitat de malo vt fallat homines et predat. Item satis appetit coitum quia calidus et modicum potest. qꝛ caret humiditate. Textus. Sol quidē regularis stella existens. lumen mundi et oculus vocatus. natum sub eo facit carnosuꝫ et faciem pulchrā et oculos magnos colorem albū cū quadā rubedine bene barbatū et longos capillos. Scd'm vero aīam vt quidā scribūt facit ypocritā et malum. Iustum ī exteriori parte apparentē. et facit hoīes multum scientes ƀm aliquos. Sꝫ īueni aliquos dicentes ꝙ natus sub illo planeta est regularis religiosus profunde deuotionis. sapiens diues. diligens bonos et deprimens malos. Commentum.

Prosequitur de quarto planeta qui dicitur sol. Unde sol de sui natura est planeta calidus et ideo influit nato sub eo calorem et est siccus sed temperate: Unde diceres si sol est siccus sicut mars quare non influit eundem effectum Dicendum quod propter caliditatem et siccitatem sol virtualiter est humidus et non siccus nisi temperate. Item sol secundum antiquos dicebatur pater deorum quia sol est principium vite influens esse omnium rerum. ita quod sol per eius accessum et emisperium nostrum influit fertilitatem et generationem. Et post eius recessum videmus arescere et terram fieri aridam et in quolibet signo manet quadraginta dies et cursum suum perficit in uno anno. Et secundum astronomos tantum distat a terra quod ad illam partem ubi propinquior est terre homo veniret in quadringentis et in triginta annis et in vigintisex septimanis et in duobus diebus supposito quod dieta eius esset. x. miliaria. Item natus sub sole est ypocrita et dicitur ab ypos quod est sub et crisis aurum quasi habens malum sub auro. i. sub bona apparentia. Unde versus Omnis ypocrita facieten[?] est heremita Item calefacit temperate et ideo facit natum sub eo magne sapientie. quia calor saltem moderatus est instrumentum operandi virtutes anime. quia calor facit spiritus agiles et promptos. Item dicunt quidam natus sub sole libenter vult mitti in exilium quia amabilis est et iocundus. ideo deus providet sibi de omni bono. Item sol secundum ptolemeum in centilogio suo dicitur esse octies maior quam tota terra. Textus. Venus est stella beniuola et facit natum pulchrum et maxime oculis et supercilijs carnosum et medie statute. Secundum animam vero blandum et eloquentem: musicalia diligentem. Voluptatem gaudium et coream desiderantem. Commentum. Prosequitur de quinto planeta qui dicitur venus. Unde venus habet plura nomina primo dicitur venus a venerando. quia antiqui venerabant eam causa amoris. Etiam dicitur lucifer quia de mane lucem indicat quando precedit solem. sequendo de vespere dicitur hysperus quia vesperum de nocte inducit. solem tamen sequendo et habet colorem candentem et fulgentem inter sydera. Et complet cursum suum in trecentis triginta octo diebus Et venus est in magnitudie sicut una pars de vigintiocto terre. Et secundum astronomos tantum distat a terra quod ad illam partem ubi propinquior est ter-

re homo veniret in quinquaginta et quindecim annis et nouez septimanis et in vno die. supposito q̄ dieta hominis esset nouē miliaria. Nota venus est calidus et humidus virtualiter. et facit natū luxuriosum et pulchruz quia gratia caloris facit natum appetere et gratia humiditatis facit ipsum posse in opere. Item facit natuz diligere musicalia q2 musica est vtilis pro cātantibus et ipsis amatoribus. Itē nota supposito q̄ venus & saturnus venirent bm̄ oppositū tunc natus illo tempore nō esset oīno malus nec oīno bonus s3 mediomodo se haberet. q2 bonitas veneris retardat maliciam saturni q̄ʒtuz pōt et sicfacit mediū. Textus. Mercurius quem astronomi solem assequi asserunt et ex radijs contrahi facit natum cū corpore gracili satis parue persone et barbe pulchre. Et raro bm̄ animam erit sapiens et subtilis philosophiam diligens. Et studiū boni moris et perfecti sermonis et ille multos acquirit amicos. et tamen non multum fortunatus in eo bona consilia vigent. verax et nulli9 prouidie expers modulationibus et nō cōscius .i. socius in malo. Cōmentuz Hic exequitur de septo planeta qui dicitur mercurius. Nota mercurius semper graditur cuz sole et nūq̄z ab eo distat amplius q̄z triginta gradib9. Colorem habet radientem raro propter vicinitatem solis videtur. solis videtur. Sed tamen in meridie mediante speculo videt̄. Et dicitur mercuri9 quasi mercatorū kyrios .i. domin9. q2 mercatores indigent eloquentia. Vnde mercuri9 dicitur de9 eloquentie. Et complet cursuz suum in tricentis triginta octo dieb9 ita q̄ modicum minus q̄z per annuz. Et quantitas mercurij est sicut vna pars de vigintiduobus mille partib9 terre. ideo est stella parua. Et littera dicit q̄ mercuri9 contrahitur a radijs solis Ratio q2 cōtinue mouetur sub sole. Et propter radios solis videri non potest. q2 lumē maius obfuscat min9. Itē nat9 sub eo diligit philosophiā q2 facit natū subtilez bm̄ aīam. ideo diligit subtilia. Itez mercuri9 facit hoīem loquacez multas infirmitates patitur et ipse est bonus consilij. Textus. Luna cum sit velocioris motus facit natum vagabundum vetus sermone. nulli9 seruiens & facit iocundum & mediocre stature et hʒ oculos inequales .s. vnū maiorē reliquo. Cōmentum

Exequitur de vltimo planeta qui dicitur luna Nota septimo ꝙ luna est velocissimi motus ideo natꝰ eiꝰ est fagꝰ ꝛ nō potest durari in aliquo officio vel seruicio. Et ꝙ luna est velocissimi motꝰ pꝫ. qꝛ quāto planeta est inferior tanto citius mouetur vnde luna complet cursuꝫ suū in .xxvij. diebus et octo horis. Et scdm astronomos tantuꝫ distat a terra ꝙ ad illā parteꝫ vbi propinquior est terre. s. ad concauum orbis lune homo veiret i. xij annis .xlviij. septimanis et in tribus diebus supposito ꝙ dieta eiꝰ esset .x. miliaria. Nota luna hꝫ lumē a sole et quando currit cū sole tūc hꝫ maiorem vigoreꝫ et vim in nouilunio ꝛ in quolibet mense āni cōplet cursum suuꝫ per duodecim signa. Et in luna videmus maculā et causa huius est per cōmen. ij. celi. qꝛ luna est corpus rotundū et rarum in medio densum ex nubibꝰ Et ideo in medio propter raritateꝫ nō pōt reuerberare lumē solis. et sic penetrat ipsum ī medio. et ꝓ hoc pꝫ obscuritas. Textꝰ

Et sciendū ꝙ omnes stelle et alie partes corporis supercelestis illa officia diuinitus ipsa exequuntur et semper sic agūt et sic nunq̄ꝫ impediūtur quantū est ex parte earum. Et ideo si phas est dicere secunduꝫ ea que dicta sunt omīa inferiora a superioribus reguntur. Et ideo illa que diuino sacrificio ꝛ bestiali immolatione et alia que in medio fiunt non possunt remoueri ab actione corporum supercelestiuꝫ dantiuꝫ vitam et mortem.

Cōmentuꝫ. Hic autor ponit vnum notabile quia priꝰ dictum est ꝙ natꝰ sub diuersis planetis diuersimode regitur ꝛ ꝓducitur. Diceret aliquis quomodo vel quare sunt stelle sic ordinate. Respondet ꝙ per naturā diuinā talis ordinatio facta est deus eni sic ordinauit domū planetarum. Et illud pꝫ .xij. methaphi. Et autor vult ꝙ per ieiuniū et sacrificiū bestiarum nō pōt remoueri cursuꝫ planetaruꝫ. Illud ꝓbat qꝛ motꝰ celi est semper vniformis et regularis sexto phisi. et semper inuariabilis. sicut ergo deus instituit ab eterno sic ab eterno vel ieternū permanebit. Sꝫ cōtra sapiens dominabitur astris hm theologos. hoc nō esset nisi cursus planetaꝝ et effectus īpediri posset Respondetur ꝙ sapiens sic dominabitur astris quando videret aliquem effectuꝫ saturni de necessitate vt frigiditateꝫ. tūc potest se cauere a nocumento. Sed non potest impedire eoruꝫ

effectuz simpliciter. quoniã ita semp agũt. Et autor loquitur naturaliter cũ. d. ꝙ per sacrificia non põt remoueri effectus planetarũ q2 theologus tenet ibi oppositã partem q2 oĩa sũt in potentia dei. et deus agit libere et sepe exaudit preces cristifideli uz. Textus Ex istis verbis sic forte aliquis crederet me sic cadere in duplici peccato. primo quidem; q2 statiz visa superficie verborũ concluderet ex eis verbaliter oĩa de necessitate venire. Secundo ꝙ me occultorez ꝓphane fidei vellet dicere. Et necessariũ de istis narratũ sit planetis. Cõmẽtũ. Hic respondet cuidam questioni q2 aliquis possz contradicere autori. Ex dictis namqz patet pro omĩa de necessitate veniũt q2 eueniũt iuxta cursum planetaruz. et ille non potest ipediri ꝺm autorem. Unde omnia bene eueniũt ex necessitate conditionata sed non absolute. Hoc sic declarat quia quilibet effectus de necessitate euenit stantibus suis causis necessariis z ifalabilibus vt. d. aristo. ii. posterioꝝ. sed q2 materia quandoqz est indisposita ideo eoꝝ effectus ipediuntur per accidẽs. Et sic supposito ꝙ virtus planetarũ inducat mortem tamen adhuc homo ꝑ remedia potest conseruari. et sic materia non est disposita seu apta ad talem effectuz. Ex illo patet error illorum ꝗ dicũt omnia euenire de necessitate constellationis. Textus.

Ut autem ea que dicta sunt lucidiori lumine cognoscantur et quomodo aliquando plures fetus fiunt in matrice et plures pueri nascuntur sicut duo gemelle oportunũ est modicum trãsgredi ab hois generatione et videndum est de generatione aĩalium ĩperfectoruz que nõ ex semine sed putrefactione generãtur Iuxta ꝙ notanduz ꝙ illa animalia iperfecta sicut musce et similia nõ semper eodẽmodo generantur sicut perfecta animalia q2 per decisionem seminis nõ generantur. sed ex putrefactis. vt pz. iiii. methaphi. Cõmentũ. Capitulũ terciũ ĩ quo autor agit de formatione fetus ĩ vtero. Et primo facit digressionem a proposito. Secundo regreditur ad propositum ibi respondemus et dicamꝰ. Nota ꝙ musce et aranee sunt animalia imperfecta et non sunt de perfectione vniuersi. sed tamẽ nõ omnino frustra. ideo quia natura ipsa ordinauit vt malos humores absorbeant et vt eo melius homines malis humoribus

preseruarentur. Textus. Utrum autem animalia eadē
ex semine vel sine semine generantur. Dubitatio est apd plu
res. opinio eni auicēne ea. et libro de diluuijs est. ꝙ eadem aia
lia ex semine et sine semine generantur. Et hoc declarat qr di
luuiū adhuc fieri potest vniuersale et in tali diluuio corrumperē
tur oēs viuentes. corruptis autē omnibus viuentibus fierent
influentie in cadauera mortuoꝝ que putrefacta sunt et tūc vir
tute celi generabuntur eadem que prius fuerunt. ita ꝙ vnum
generatur ex putrefactis et aliud per decisionē seminis gene
rabit sibi simile ī specie et declarat possibilitatez huius ad sen
suz dicens. Capiantur capilli mulieris menstruose et ponant
sub terra pingui vbi iacuit fimus tempore hyemali tunc in ve
re siue in estate valescente calore solis generabitur serpens lon
gus et fortis. Ille vltra generabit sibi simile in specie ꝑ decissi
onem seminis. Et illud idem declarat in mure. qr tempore suo
quidam mus erat factus ex putrefactione et ille vltra genera
uit similez in specie ex semine. plures rationes possunt adduci
sz sufficit qđ dictum est qr longū esset omnia incidenda ad illaz
materiā enarrare. Cōmentū. Hic autor mouet dubiū et
hoc sic ꝙ ponit opinionez auicēne et rationes eius. Scđo re
probat illam ibi breuiter ad illaz. &c. Nota auicenna posuit da
torem formaꝝ vt patet per cōmentatorem. xii. metha. z quarto.
Et ideo ipse vltra posuit ꝙ virtus diuina mediante motu pla
netarum possit infundere formas et dare esse z tūc vltra ex pu
trefactione rebus generatis illa vltra generantur sibi similia
sicut etiam posuit si virtus solis in terra producit planetā ꝙ il
le vltra mediante fructu et semine posset producere alium pla
netam. Nota ꝙ crines mulierū menstruosaruz sunt multuz
humidi grossi et venenosi z ideo si isti ponantur sub pingui ter
ra in hyeme tunc generabuntur humositates et venenositates
per virtutez solis et possunt verti in serpentes. et sic dicitur ꝙ
basilicus fiat artificialiter in fimo ex ouo. Unde fimus est ter
ra pinguis arphinata humiditate repleta. Et ideo facit aliqđ
fructificare. Unde in terra arida et sicca illud nō habet veritatez
Item in hyeme cuz fimus ab intra est humidus et calidus suf
ficienter qr frigus circunstans nō permittit calorem in natum

exalare et recedere. Notamus qui generatur ex putredine terre est grossior alio mure generato per decisionez seminis. Et ille habet caudaz maiorē et est multū venenosus qr materia fuit putrida valde ex qua est productus. Itē auicē. posuit quēdaz vitulū cecidisse de celo quez dixit gñatū fuisse in aere ex putrefactione. Textus. Breuiter ad illaz opiniones dicendū est ꝙ ipsa non est vera. et ratio est qr ſm pħm. vii. phisicorum sicut aliquis habet propriaz materiā sic propriuz habet agens qr tali materie est talis forma. qr alius est actus materie et ali9 est actus forme. vt dr. viii metha. Et tamen illa animalia habent diuersas formas et materias et per consequēs diuersa agentia et generātia hēbūt. Intentio enī phi. vii. phisicorū est ꝙ eadez aīalia saltez scdm spēm possunt fieri ex semine et sine semine. sicut sanitas quādoqz fit ab arte quandoqz a natura.

Sed in hoc differunt ab auicen. qui ait ꝙ nūqz animalia perfecta sine semine fiant. ſm aūt pħm hoc nō est verū differunt etiā ab eo qr ſm doctrinā phi. i. metha. Diluuiū vniuersale ē īpossibile apud naturā tam per ignez qz per aquā. Alber. qr diluuiū fit ex constellatione humectāte. id si constellatio humectās respicit vnam partem terre tunc alia opposita terre respicit aliam partem. scilicet. constellatio desiccans. Et qztum vna humectat in vna parte tūc alia desiccat ī alia pte. ideo. zc.

Cōmentū. Hic improbat auicēnā. Et nota rationez commenta. probando ꝙ generatū ex semine et sine semine differūt specie sic ꝙ agens est diuersum et recipiens diuersuz et sic receptum erit diuersuz. sz a propagatis et a putredine generatis. sic est ꝙ materia est alia scz semen et putredo. Item agētia sūt duplicia sicut virtus solis et stellarum qui calore incorporata ī putrefactis ab vna parte. et agentia a quibus semina decinduntur ab alia parte scz in propagatis. sic illi duo mures differunt specie. et si serpens fit et generatur a crinibus z vltra ali9 generatur p decisionez seīis illi differunt specie. Nota impossibile est fieri diluuiū vniuersale qr planete nō possunt sic concurrere. Sz bene fit diluuiū particulare vt si omnes planete concurrerent in hoc frigido signo piscīū qr illud signum est summe frigiduz ideo contingere posset. Diluuiuz tamen generaretur ī vna regione qz illd signū respicit. Et sic nō pōt fieri nisi

miraculose. Legitur enī ꝙ factuz fuit diluuiū vniuersale pro-
pter maliciā hoim̄. de illo hic nihil ad propositū cū naturaliter
loquamur. Ex dictis nota per experiētiā videm⁹ nos ꝙ tēpore
hyemali in vna regione plus generatur de aqua ⁊ in alia regi
one opposita vbi est estas plus generatur de aere ⁊ igne scd̄m
cursuz planetaꝝ. Text⁹ Respōdeam⁹ ⁊ dicam⁹ ꝙ q̄dā sine
semine gn̄ant et causaz hui⁹ gn̄atiōis reddit phs. iiii. metheo. di
cens. calor disgregās corp⁹ mixtū facit per hoc ꝙ subtile extra
hit et relinquit grossuz: ⁊ nō est absolute calor sz est virtus con
stellatiōis et celestis. Et phi intentio est ꝙ materia ex q̄ aial
sine semine nascitur est aliq̄ humiditas subtilis in qua quidem
calor naturalis sepe agit ex parte celi qui duz proportionatus
est materie in quā quidez materiā forma talis aialis debet in-
troduci. hāc humiditatez calor celestis iā dictus segregat a qua
libet parte grossi terrestris. ⁊ b'm intentionē phi. vii. methaph.
hec generatio est vniuoca saltez virtualiter. nō aūt formaliter
per hoc soluitur dubitatio quā q̄dā faciūt dicentes omne q̄d ge-
neratur vniuoce ex sibi simili generat̄ in specie. verū est virtua
liter. Circa hoc notādū ꝙ eadē materia plura aialia īperfecta
nascuntur. vt ex stercore equi nascuntur musce vespes et plu-
ra et diuersi coloris et figure generantur. Cōmentum.

Hic soluit dubitationez et respondet b'm intentionez suam.
Nota scd̄m albertuz talis est modus generationis aialiuz ex
putredine ꝙ calor solis quando ꝑtenditur vsq3 ad materiā pu-
tridam tūc extrahit humiduz subtile ab illa materia et generā
tur quedā pellicule exterius ita ꝙ calor iterior nō ꝑmittitur ex
ire et tunc virtute solis ille calor qui est in materia putrida pe-
tit exitū et impeditur et ex tali motu sursuz et deorsum genera
tur quidā spiritus pulsans mediante quo spiritu vita produci
tur in tali materia. Et si queratur vtrū ille spiritus pulsans
sit substantia vel accidens. Dicēdū ē ꝙ est substātia q2 mediā
te v̄tute formatia ille spūs agit. ⁊ q2 agens non nisi mediate
substantiā producit ideo necesse est illuz spiritū esse substanti-
am. Et ille spiritus est corpus subtile generatum et subtiliori
parte putredinis. Sed dubitatur vtrum ille spiritus sit ani
matum vel inanimatus. Dicendum est ꝙ ille spiritus nō est

formaliter animatus sed virtualiter. quia educit animā vive-re effectiue de illa materia putredinali. Et ideo. d. aucen. i. pri methaphi. in illa digressione ubi improbat auerroim platonez et theumiptū q̄ ex putredine generantur rane. Sed autor. d. calor solis attrahit humidū a putredine. probo per experientiaz accipiam vnum murem putredinalem & ponā in locū ubi sint radii solares in vigore inuenio q̄ calor solis facit exalare totā materiā muris ita q̄ nihil remanet ibi nisi pellis. Nota gene-ratio. vn. metha. diuiditur q2 quedā est vniuoca quedā equiuoca Equiuoca est quādo formaliter generās et genitū differūt spe cie. ut si generatur mus de terra. &c. Vniuoca est quādo gene-rans et genitum cōueniunt in specie ut homo generat hominē et equus equum. Et ex illo soluitur dictum philosophi septio metha. quando dicit omne quod fit a simili suo in specie fit verū est de generatione vniuoca s3 nō equiuoca. Nota animalia ge nerata ex putredine nō habent semper eundez colorem speciem et figuram. Ratio. q2 ista animalia differūt specie. Modo que cunq3 differunt specie etiā dicūtur differre figura et in colore na turali quia ista consequuntur formā. Textus. Causa autem diuersitatis illoruz animaliū est diuisio seminis in ma-trice. et illud est veruz principaliter in animalib9 perfectis. Et est notanduz q̄ in matrice mulieris plures sunt cellule quan-do tunc semen decisum a patre sic colligitur q̄ in vnaq̄q3 cellu-la matricis semen sic recipitur tunc est modus generatiōis plu riuz fetuum et ille mod9 generationis respectu aīalium imper-fectorum accipit simile ita q̄ i est aliquid loco matricis et aliqd loco seminis. Et ideo talis humiditas diuiditur per loca edu-ctionis fetus in putrefactis. Et ideo multiplicantur talia aīa lia. Et causa similitudinis talium animaliū est similitudo hu midi educto de corpore in partes omogeneas. et diuersitas spe ciei talium animaliū sumitur per oppositum. s. per humidū edu ctum in partes eterogeneas. Commentum Hic autor infert causaz quare aliquando plures pueri nascūtur. vnde plu res sunt cause pluriuz fetuum particulariuz. Prima est diuisio seminis in cellulas et nō est sufficiens q2 expertum est per obs titrices q̄ semel vna dn̄a peperit massam carneaz continentez

septuaginta figuras hominuz. modo tertium est q nō sunt tot cellule matricis. Secunda causa est abundantia semis z tūc diuiditur et spargitur et fiūt plures fet9. Tercia causa est quia quādo mulieres ī coitu nimis mouēt se et tūc citiūdi spargitur se men et fiunt plures fetus. Textus. Qd aūt quedā ani malia generata sunt longa et stricta et quedā breuia hoc est ex diuersitate cōplexiōis. qr ex colerico calido et sicco generat cor pus longuz strictuz et gracile eo q calor in eo multū extēditur. Ex flegmatico frigido et humido generatur animal breue z la tuz qr humor aqueus est multum dilatab lis z frigiditas non multuz extendit ipsum. Sex ex sanguineo calido et humido generatur aīal medium inter longuz et breue propter calidum z humidū temperatū. Sed ex melancolico generatur animal strictū et breue quia frigiditas non permittit ipsum extendi z siccitas non permittit ipsum dilatari. Ex colerico autem acci dentali et adusto generatur aīal longum et valde gracile quia feruor caloris eius multum extenditur et siccitas mediata' at tenuatur. Et est notandum q colericus est crocei coloris et frequentius. Et sanguineus rubei coloris. Et melancolicus nigri coloris. Et flegmaticus albi coloris. Et quor natura permixta fuerit horuz et qualitas. z color necessario pmixtus erit. Sic ergo in hoc ca. hēmus moduz generationis animaliū īperfectorū et quomodo plures fetus simul fiunt. tam inperfe ctis q̄z in imperfectis. Et quare aliquod aīal est longū z aliqd breue. Cōmentū. Dicit actor ostendit causaz quare que daz animalia generata sunt longa et breuia et satis patet ī tex tu. Nota nullus homo est qui sit purus colericus et flegma ticus z sic de aliis. Sed omnes mixti sz vnus bene plus hz de sanguie q̄z alter qr nulluz est aīal in quo elementa equaliter dominātur vt probat auerroys. i. celi. qr si hoc esset veruz homo vbicunqz poneretur cōmisceretur qd est īpossibile. zc. Text9 Nunc autem a superius dicta de generatiōe et formatiōe em brionis in vtero materno. sermonem nostrū conuertamus et de modo exitus dicamus. Et primo vidēdum est quomodo iste tres potentie anime. s. vegetatiua. sensitiua et intellectiua ve niunt ad materiā fet9 siue quo ordine. Iuxta qd notandum q

illud est alterius negocij q̄z presens materia requirit. qz respicit sciam libri de aīalibus tamē aliquantuluz de ipso breuiter tan gam aliquid. Cōmentū. Capitulū quartū z est de cre atione fetus. Primo p̄mittit quedā necessaria. Littera. d. quo ordine qz inter istas potentias est ordo perfectionis et cōitatis ideo. d. cōmen. i. metha. in de erroribus q̄ primo respiciuntur et accipiuntur forme vniuersales et postea minus vniuersales vsqz ad determinabiles q̄ᵉ semꝑ est ordo. Text. Sper ma vero collectū ī matrice mulieris augmētatur statī quando infusum est ei. et quādo matrix bene est clausa. Sed alimētuz est a potentia vegetatiua. qz spermate decisso a patre vel a ge nerante dimissa est ista potentia vegetalis. et hoc pz secūdo de anima qz potentie vegetatiue sunt duo opera. s. generare et ali mento vti. qz planta generat plantā. aīal vero animal. Unde videtur q̄ ab illa aīa fluat virtus generatiua. postea vero tem pore subsequenti ꝑm exigentiā nature superaddit materie aīa sensibilis. et postea anima illius spetie vel illius. et ille virtu tes. s. vegetatiua z sensitiua distinguuntur per operatiōes que vltra differunt per obiecta. et non differunt ille duo potentie. s vegetatiua et sensitiua ita q̄ sint due potentie distīcte. est eniz vna et eadem essentia. q̄zuis nō eodēmodo. et hoc dicit philoso phus. xvi. de aīalibus. embrio primo viuit vita plante. secūdo vita animalis. tercio vita huius speciei vel hūius. Etiā addi tur in homine virtus intellectiua que non generatur a materia sed a celo et est de formis infusa. Unde est finis et perfe ctio omniū formarū existentiū inferius. Jd cōsueuit apud me dicos dici q̄ prima vita est latens et occulta. media apparens et manifesta. Ultima vero excellens et gloriosa. a prima ē sē sus naturalis a secunda sensus aīalis a quo sensus visus au ditus. z c. A tercia vō ē sensus sp̄ūalis a quo interpretatio. dis cretio. ꝑscrutatio. et sic de alijs. Cōmentum. Dicit autor ostendit intentū suū ostendendo quomodo iste tres potētie ve niunt ad materiā. Nota spiritus est semen viri et est quodam modo vitalis quia viuit vita hominis. Et quando istud recipi tur in matricem viuā et calidā tūc opatur ī semīe mulieris. Et vtꝰ gn̄atiua primo generat pelliculā fecūdinā cui semē īuolui tur et sic cōtinue se mouet ad semē mulieris. et penetrat in ma

teriam longam latã et profundaz. Et incipit ibi virtus formatiua generatione spiritus pulsantes et pulsatiles et in eo ꝙ generat illos spiritus pulsantes facit materiã viuã et format venas et neruos in quibus currunt illi spiritus. Unde spiritus et vene pulsatiles vel saltem proportionabiles eius inueniunẽ in arboribus et in plantis et tunc materia fit viuente vita spirituuz qui vegetant illam materiam tunc aĩa sensitiua recipiẽ in illa materia. Et tunc in homine materia stante sub vegetatiua que est vltima forma materialis per virtutem dei et celi ĩtellectus infunditur et introducitur. Unde loquendo tam phisice q̃z theologice intellectus non educitur de potẽtia materie q꞉ intellectus non est corpus nec virtus in corpore. per commentatorem tercio de anima commento quinto et quarto. sed theologice loquendo tunc anima est forma substantialis corporis humani dans sibi esse substantiale. Sed auerroys ponit ꝙ intellectus copulatur nobis solum a generatione et per copulationem fantasmaticam sicut nauta nam per nauigationez. ꝛ ponit ꝙ sit vna in hominibus omnibus. Et iste articulus est ab ecclesia condẽnatus qui enim hec credunt saluari non possunt Et per hoc tenent potentissime aristotelem esse condemnatuz quia in illa opinione videtur mortuus fuisse ita ꝙ ad nunc dubitauit sic ꝙ non firme credidit quẽlibet hominem habere distinctum intellectum a deo creatum sicut videtur in tercio et secundo de anima. Nota illa forma dicitur educi de materia que extenditur extensione materie ita ꝙ tota est in toto et ps in parte extensiue vt anima sensitiua in corpore pedali pedalis. ꝛ in semipedali semipedalis licet sit tota in toto virtualiter. Nota autor videtur poni illud ꝙ potentia vegetatiua sit pro aliquo tempore in materia pro quo non est sensitiua. illud est verũ manifeste. ita ꝙ prius manifestantur opera huius potentie. q꞉ prius apparet fetum nutriri ꝛ augmentari anteq̃z sentiat ꝛ moueat. Textus. Tempus vero egressus ab vtero materno vt frequentius est in nono mẽse. quibusdã tamẽ in. vii. quibusdam in. x. et quibusdam in. xi. et non vltra. quedam vero mulieres solent parere in scdo mense ꝛ abortiue. i. naturã hominis non producunt sed aliquam materiam carneã ꝛ lacteam

Illud autez accidit eis propter plura vt pz q₂ materia menstru orū corrupta est vel per nimiū motū per quā rūpitur matrix vel propter alia mala. Et ideo meretrices et docte mulieres vel he lene in hac arte quādo sentiūt se impregnatas mouent se de lo co ad locuz. de villa ad villaz. ꝛ ducūt coreas ꝛ multa alia mala ꝛ vt frequētiꝰ multuz coeūt ꝛ luctātur cū viris ꝙ ꝑ motū liberē tur a cōceptione ꝛ cupiūt coitū ꝑ delectationez obliuiscātur do lorez q̄ generatꝰ ex destructiōe fetꝰ. Cōmētū. Dicit autor exe quitur intentuz suū de egressu fetꝰ Nota oīs fetꝰ q̄ egreditur ī nono mense vt sepius viuit iste fetꝰ ē bene maturꝰ ꝛ satis for tis. q₂ nonꝰ mensis correspondet ioui. Jupiter aūt est beniuolꝰ planeta. s. calidus et humidꝰ. ideo est mīstratror ꝛ nunciꝰ vite vita aūt consistit ī calido et humido. Item autor d. qūqz ī. xi. mē se sit egressꝰ. ꝛ illud nō est verꝫ sꝫ mulieres deficiūt in cōputati one. q₂ quādoqz īcipiūt vnā massaz seminis et post aliā quide nā ipregnātur et tūc putāt se cōcepisse priꝰ. vnde illa massa pri us cōcepta exciꝉ ꝛ emittiꝉ tpe vere cōceptōis. Nota quādo pu er primo egrediꝉ tūc ponit digituz ad os ex sue nature exigētia Ratio q₂ puer exit de matrice tanq̄ de balneo calido. et tūc ve niens ad aerem sentit frigus. iō ponit digitū ad os calidū. Itē quādo nasciꝉ tūc sonat q₂ patiꝉ ab aere frigido. Et si facit cla morez ī vētre signū ē ꝙ nō exit viuꝰ q₂ aliūde nō faceret clamo rē nisi a q̄dā lesiōe Septꝰ Est aūt notādū ꝙ iuuenes mu lieres ex timore ꝛ ex ictu tonitrui sepe disponūtur ī cruciis ꝙ fe tus vitā habēs moritur. ꝛ si vitā nō habuerit possibile esset ꝙ semen motu naturali a forma hois destitueret. Causa aūt hu ius primo accidit ex parte timoris a quo totuz corpꝰ īmutatꝉ et disponiꝉ ad egritudinē et per eiꝰ aduentū fetꝰ ledit ꝛ extinguiꝉ Secūdo ex parte fulminis qd penetrat vsqz ad inferiora. et ea destruit ꝛ cōbustionē facit. ꝛ tamē nullꝰ signū adustionis ex stra apparet propter vaporis illiꝰ subtilitatē. Et est etiā vapor ille fortissimꝰ q̄ etiā quādoqz interficit hoiem eo ꝙ penetrat mē bra vitalia interiora. et propter subtilitatē nō apparet adustio. eo ꝙ magis ledit ictu q̄z calore. Et tūc vt frequētiꝰ ꝑm disposi tionē naturalez īteriorē vbi fetus inueniꝉ dispositus. ꝛ tūc con sumit totū humidū radicale ꝛ cōplexionale fetꝰ tūc fetꝰ extīgui

d

Et est sciendũ q illa nõ sunt ficta. quia sicut recitat albertus de operatione et effectu fulminis q in ictu tonitrui quãdoqz vi detur comburi calceus pede illeso et econuerso et quãdoqz pili iu xta loca libidinis mẽbris illesis. et q ictus fulminis pertigit ad interiora per hũc modũ quẽ dixi fides huius est qz venenosus ser pens percussus a fulmine per paucos dies vermiculat z putre scit z est serpens a quo tollitur venenũ per huiusmodi ĩpressio nẽ Itẽ signũ fidei est doleũ percussuz cuius vinũ stetit per aliqd tẽpus nõ exeundo. De his autẽ superfluuz est hic determina re. Cõmentũ. Hic autor ponit quedã notabilia. Et nota q tonitruũ quandoqz ex calore solis fit. s. quando exalationes calide recipiuntur inter nubes. et ibi per frigus nubiũ exagitã tur tunc scindũt nubẽ et ex tali forti motu fit incensio illarum exalationum et per consequens coruscatio ideo illi peccant qui dicũt q fiat in tercia regione aeris qz fit intra nubes. Et duo sunt mot⁹ tonitrui. s. ictus et fulmen. modo ictus ille quãdoqz sci dit arbores et ille est son⁹ z ille nõ scindit. sed ictus. sz fulmẽ nõ qz est valde subtile qz generatur ex exalatõe subtili z calido et illud fulmen sepe cõburit calceũ pede illeso. Ratio. quia quãdoqz fulmẽ ita cito recedit q pedez nõ tangit: et quãdoqz cõburit pe dez calceo manente illeso. Ratio qz calceus est substantia poro sa sicut omnis pellis ideo fulmen transit per omnes poros cal cei et inuenit pedez resistentez ideo illuz cõburit. Textus.

Sed de his que dicta sunt intendo quedã dubia mouere quo ruz solutiones et determinationes vobis cõmitto Primum est vtrum possibile sit in illo tempore quando vir est in coitu si effe ctus fulminis per oẽm motũ fuerit. semen receptũ hora electio nis posset recipere aliquam nouam impressionem per quam dis ponatur ad aliquod aliud q̃z sua natura particularis intendat.

Cõmentuz. Hic autor mouet quedam dubia et primuz du bium soluitur sicut dicitur q fulmen in hora electiõis potest im pedire semen a forma quãm agens particulare intendit. quia possibile est q fulmen faciat materiam venenosam et sic facit ipsam ineptam ad generationem hominis. ita q ex illa materia generantur bufones et alii vermes. et sic patet solutio primi du bii. Textus. Scdm dubium vtrum in hora electionis a

planetis posset prohiberi ab ipso fulmine et tetigisse materiaꝫ seminis ex parte patris et matris. Cōmentuꝫ. Dic autor mouet tercium dubium. et potest sic solui ꝙ virtutes planetarum possunt impediri a fulmine ideo q2 planete quidam influunt vitam et esse hoc tale fulmen destruit. Vlteri9 dubitatur quare hoc potius fit in principio electionis seminis ꝗꝫ tempore consequēti. Dicēdū ꝙ tēpore electionis tūc semen est adhuc tenue et cito potest impediri. Scdo dubitatur quia dictū est ꝙ superiora non possunt impediri. quia semper agunt naturaliter. Dicitur ꝙ bene possunt īpediri in illis que sequūtur opera prima illorū. Textus. Terciuꝫ dubiuꝫ vtrū p ictuꝫ fulminis tangētes materiā vtrāqꝫ posset isfluere semini virtuteꝫ p quam procedit ad formā masculi ita tamē ꝙ materia predisposita fuerit ad femelle formā vel dispositōis ꝛ ecōuerso. Cōmentum.

Mouet terciū dubiū Et soluitur sic. si materia esset disposita ad formā femelle tunc per ictū fulmīs ī masculuꝫ disponi posset. ꝛ ecōuerso. ꝛ ideo hoc cōtingere posset. et ille solutiones sūt ꝓbabiles Et vult autor dicēdo ꝙ illa dubia sunt multuꝫ occulta ideo in littera non soluit ea. Textus. Nūc auteꝫ videamus et dicam9 de fetu in quo mense habeat egressuꝫ. In. viij. eni mense raro viuit. rō q2 oīs fet9 naturaliter tendit ad ortū in vij. mense ꝛ īcipit laborare ad egressū. ꝛ ideo cū ī septīo mense laborauit tūc debilitat9 est ergo si in. viij. mense exeat non diu viuit. Si vero in. ix. mense exeat est san9 q2 requieuit p. viij. a laboribꝫ hitis ī. vij. mense. Cōmentū Dic autor exequitur de exitu fetus in speciali. Nota fetus ī octauo mense male se habet. hoc probatur extra textum. ratione q2 saturn9 tunc dominatur et ille contrarius est vite animalis. quia est frigidus et siccus. Alia ratio patet ex textu. Tamen si fetus esset valde fortis et haberet āplū foramen per quod exiret posset euadere et sanus exire. sed hoc raro contingit. Sed ꝙ ī nono mense sanus exeat pꝫ. q2 nonus mensis correspondet ioui qui est calidus et humidus et est principiū vite. Textus. Vbi sciēdum ꝙ in quibusdam mulieribus est maior dolor quam in aliquibus quia in quibusdam accidit quod fetus quandoqꝫ pretendit manum quandoqꝫ pedem que omnia sunt nociua et

et tunc obstitrites fetum diligenter retrudunt. et ex illo genera-
tur magnus dolor ita ꝙ plures mulieres nisi fuerint valde
fortes debilitantur vsqz ad mortem accidit quandoqz etiā ī par-
tu mulieris ꝙ corrūpit vulua mulieris vsqz ad anuz ita ꝙ ista
duo foramina fiūt vnū. et tūc obstritices discrete vtūtur quodā
vnguēto vngentes vuluā q2 retrudūt matricez ⁊ sic matrix se-
pe leditur ⁊ vulneratur. ideo bene videri necessariū est in par-
tu mulierū vt habeātur discrete mulieres ī hoc opere hac ex hac
parte. hoc aūt didisci a quibusdā mulierib9 ꝙ quādo fet9 ꝓtendit
caput in exitu tunc bene valet negociū q2 tūc alia membra fa-
ciliter sequūtur et sic fit partus leuis. Cōmentuz Hic au-
tor ponit vnū notabile et est satis notū ex textu. sed est notan-
duz ꝙ quādo fet9 preponit pedez vel manū nō potest bene exi-
re q2 tunc iacet oblique in vno latere et maxīe stimulat et tunc
mulieres retrudūt ⁊ retindendo fit maxim9 dolor. Et quādo fe-
tus mulieris est arta et fet9 est magn9 tūc oportet fieri ruptura
vsqz ad anuz. Et illud maxime contingit ī mulierib9 pingui-
bus. q2 pinguedo earū facit strictuz et artū meatū. Text9

Sz circa que dicta sunt dubitatio oritur oībus mirabilior scz
vnde veniāt puero iacēti ī matrice nutrimentuz cuz matrix sit
vbiqz clausa. Iuxta quod notādū ꝙ quādo fetus est clausus
ī matrice. Virtute naturali ī tali cōplexione occulta primo inter
omnia nascitur q̄dā vena q̄ perforat matricē et a matrice proce-
dit vno tramite vsqz ad mamillas. modo quādo fet9 est in vtero
tunc indurantur mamille mulieris q2 tūc substantia menstrui
fluit ad mamillas propter clausurā matricis. et ido substantia
menstruosa forsiori decoctione coquitur. et ideo vsqz ad colorem
lactis dealbatur. et illud lac mulieris dr̄. et sic illud illo modo de-
coctū mittitur per talē venā ad matricez. et ex hoc fetus nutri-
tur tāq̄z de proprio et naturali instrumento. Et hec est vena
que in exitu fetus ab obstitricib9 abscinditur ī vmbilico. ⁊ ideo
videtur in puero nouiter nato ꝙ vmbilic9 ei9 sit ligat9 cū aliq°
filo ne aliquid exeat de corpore eius per hanc venā que abscis-
sa est a matrice in vtero mulieris et pendet in vtero materno cū
penditula ex parte matricis annexa. Cōmentuz Hic
autor mouet dubiū vt patet in textu. Nota ꝫm aristo. in v. me-

lla. tunc ista vena et umbilicus debent esse ad nascentia vel connascentia quia matrix mulieris et umbilicus pueri coniungun tur mediante illa vena ita quod cibus transit a mamillis mulieris ad umbilicum mediante illa vena. Nota umbilicus directe est in medio corporis in homine bene formato. Et mediante ipso cibus equaliter influatur in omnibus membris a mamillis mulieris Et dicitur umbilicus ab umbo umbonis quod est media pars clipei et icos custos quasi custos umbonis medii in corpore. Dubium quare in mulieribus mamille sunt supra et in aliis animalibus infra Causa est prima si mamille mulierum essent infra impedirent transitum ideo natura sagax sic ordinavit. Sed vacca capra et alia animalia habent quattuor pedes. ideo mamille non impedi unt transitum. Secunda causa quia in mulieribus a corde dependet calor et ille calor extendit se usque ad mamillas ideo habent eas in pectore iuxta cor. Sed in brutis maxime calor dependet ab epa te. Et ideo influit calor ad mamillas. ideo sunt infra. et ideo sic etiam melius mulgentur et lactantur a fetu. Dubitatur quare vi ri non habent mamillas ideo quia viri non patiuntur menstrua et non nutriunt pueros ideo non est necessarium. Sed habent summe par vas sicut mulieres habent testiculos valde parvos. Utrum me lius valerent parve mamille quam magne. Dicendum est quod medio cres sunt melius valentes. Unde magne non sunt utiles quia in ipsis est calor diffusus hinc inde et non habent multum de ca lore et ibi est mala digestio. Etiam parve non valent quia ibi est modicum nutrimentum Nota quod fetus in utero secundum nutrimentum disponitur et ideo mulieres impregnate prohibentur et caveant se a fortissimo fetu. sicut forte vinum quia non possunt bene digere illum potum et potus fortis non competit fetui cum ad tunc ipse sit multum tenuis et debilis. Textus Sicut dicit aristoteles ii. phisicorum quod sicut peccatum est in natura sic etiam est in arte et huiusmodi declaratio multum valet ad manifestationem intenti. Unde sciendum est quod monstra sive peccata in natura vocantur il la individua alicuius speciei que in aliqua parte corporis cursum communem illius speciei excedunt sicut contingit videri in homi nibus habentibus nisi unum pedem vel tantum unam manum. et sic de aliis. Istud autem miraculum accidit multis modis. aut ex

ex diminutione materie aut ex superabundantia. Ex diminu-
tione vero contingit pluribus modis. Primo modo diminutio
attribuitur materie i se et tunc cum membra principalia puero
debent formari natura sagax et ingeniosa facit ut completius
potest. Et istis dispositis ad formationem ceterorum membro-
rum studet et ibi ex materia quam habet facit qd potest et for-
mat partez diminutam quando diminutio est i materia et ideo
contingit error. Et propter hoc contingit aliquando caput esse
maius q̃z natura requirat illius in individui particularis sic ge-
nerari. Cõmentuz. Hic autor exequitur intentuz suuz
de modo generandi monstra et adducit similitudinez. Et dicit
ꝙ natura simulatur arti qr ars primo format et edificat bonum
fundamentũ postea studet edificare super illud fundamentum.
sic tunc natura pri⁹ membra principalia et magis necessaria
format .s. cor. epar. cerebrum. et testiculos. Et postea min⁹ prin-
cipalia sicut manus. pedes. et brachia. Et si defectus est i ma-
teria tunc melius est esse magis principalia q̃z minus princi-
palia. Nota duplex est natura quedam est intendens alia pro-
ducens. modo natura intendens nõ errat. qr quod melius est sẽ
per intendit. Sz producens quandoqz errat sed hoc est ex par-
te abundantis vel deficientis ita ꝙ monstra fiant ꝺm defect⁹
dupliciter aut ꝺm q̃ztitatem discretam sic ꝙ quandoqz unus ge-
neratur cum uno pede vel cum quattuor digitis in una manu
aut ꝺm q̃ztitatem continuam sic generatur aliquis cum minuo
capite vel cum minia manu. Si per abundantiam fuerit hoc
etiam dupliciter aut ꝺm q̃ztitatez discretam sic quãdoqz generã-
tur duo homines duo capita vel sex digitos in una manu ⁊ sic
de aliis. aut secundũ quãtitatem continuã sic generatur ali-
quis cum maximo capite preter cursum cõmunem illius speci-
ei. Nota monstruz dicitur eo ꝙ mõstra se videntibus quia om-
nes diligimus videre monstra propter ammirari. Unde mõs-
tra fictisunt intenta a natura per accidens et non per se unde si
natura non posset perficere siue producere quinqz digitos i ma-
nu produceret quattuor vel tres ꝺm exigentiam materie. In-
tendum quare tunc fiunt monstra ad hoc dicũt philosophi ꝙ fi-
unt ad exornationem et decorationem universi. Nã dicunt si-

cut diuersi colores in pariete existentes decorãt ipsũ parietem sic etiaz diuersa monstra ipsuz vniuersum exornant mundum Item monstra etiam maxime fiunt per influentias celestes qr quandoqz regnat specialis constellatio. Et ab illa diuerse figure influuntur vnde expertũ est q generati sunt duo gemelli ramifici in dorsu habentes distincta capita vel membra z distinctas manus et non pedes zc. Textus. Juxta qd notãduz quia bm intentionez phi omne mixtuz consurgit ex quattuor elementis. et ideo quod est nature ignee cadit in suum simile et quod est de natura terre cadit i suuz simile. z sic de alijs. Ex isto vnus crederet et opinaretur me velle dicere q elementa formaliter essent in mixtis hoc eni est de intentione phi. i. de generatione. vbi vult q solum virtualiter sũt in mixtis modo ex istis possibile est aliquando semen habere proportionem diminutam ex parte alicuius impedimenti specialis vt si ex parte terre fuerit contingit diminutionem fieri in ossibus eo q ex ea radicaliter formatur. Cõmentuz. Dicit autor declarat dictũ suum bm intentum phi. i. de generatiõe. Nota autor est istius opinionis q elementa maneant in mixtis virtualiter. Jta q ex elementis corruptis generatur forma mixti in qua reseruãtur qualitates elementorũ sicut videmus in mellicrato qui est mel et vinuz virtualiter sed non formaliter. Jllud probatur qr elemtnta sunt contraria. illa autem in eodem fundari non possunt. vt est mens aristo. in quarto phisicorum z autoris sex principiorum: scz guilberti poretani z aristo. in post predicamentis et petri spani et boetij in libro de diuisionibus. Jtem elementa sunt corpora disticta non compatientia se in qualibz parte mixti ideo virtutes eorũ non manent. Textus. Est igit notandum q menstruositas non solum ex parte materie contingit sicut nunc dictum est. Sed etiã aliquãdo ex malicia matricis que si fuerit lubrica et viciosa vel maliciosa totum semen non retinebit sed dispergit aliquando anteqz totũ semẽ in massam colligitur tunc vita occupatur z matrix clauditur z sic modicuz feminis recipitur a quo debet formari fetus i matrice. Et illud habet speciales modos sub se qui in numero sunt plures et de omnibus his narrare longuz esset. et ideo hec obmittãtur

26

et ad mõstruositatez multuz operaᷓ inordinatꝰ coitus ex eo ꝙ a liquĩ masculus ẽ in coitu cũ femella si tũc masculꝰ tẽpore coitus inordinate iacet cũ femella monstrũ facit in natura. Narratur enĩ de quodã qui lateraliter iacuit tempore coitus ⁊ femella generauit puerũ in vno latere curuũ et in pede claudũ. Et causa huiꝰ ex inordinatõe coitꝰ processit. Cõmẽtũ. Hic autor ostendit aliũ modũ mõstruorũ siue mõstruositas vñ matrix quandoqz est cã mõstruositatis vt si fuerit lubrica vñ lubricũ dr illud qd vix põt retineri sicut ãguilla vel aliqd aliud tale. Itẽ inordinatus coitꝰ ⁊ vehemẽs maxie ẽ cauẽdꝰ ꝓpter fetũ debite ꝓducẽdũ ne semen peruerse recipiatᷓ ĩ matrice. Et nota ꝙ pro tãto coitꝰ stãdo est irregularis ĩ natura. qꝛ iuuenes rudes nõ curãt qꝛ semẽ ita debite recipi nõ põt sicut debet. Ex eo pꝫ ꝙ multa sunt peccata q̃ nõ soluz peccãt ĩ lege sꝫ etiã ĩ natura qꝛ natura debite et regulariter intendit producere. Textus. Aliquã do peccatũ naturale cõtingit ex superabũdãtia materie q̃ diminutioni opponitur sic ꝙ multe tortuositates ⁊ humores apparẽt in mẽbris. Et huiꝰ est ratio qꝛ si natura abũdat ĩ ꝑte seminis deputata ad corpus vel ad caput tũc natura facit illud qd naturaliter potest scꝫ aliquã duo capita aliquã duos pedes quorũ vnꝰ est multũ maior alio et aliquã facit ipm gipposuz ĩ pectore quandoqz ĩ dorsum

Cõmentuz Hic autor ostendit quomodo ex superabundantia materie fiunt monstra vbi vult pro sententia si semẽ nimiũ in abundãtia sit infusuz et qꝛ matrix est clausa et qꝛ tunc tota materia transmutatur ĩ materiã fetꝰ et si tũc pars ex qua debꝫ fieri fetus caput ẽ nimis abũdãs tũc fiũt duo capita vel tria ⁊ sic de aliis partibus aliis mẽbris deputatis. Textus

Sꝫ oĩbus istis mirabilior est effectus quẽ albertꝰ recitat de vno cui natura fuerunt duo mẽbra libidinis vnũ ex parte viri aliud ex parte mulieris ita ꝙ potuit succũbere .i. subiacere. ⁊ incũbere .i. actiue coire. Et cã huius originaliter trahitur ex superabũdãtia matie. qꝛ matia fuit pĩcipiũ sufficiẽs gñandi vtriũqz mẽbrorũ Cõ. Hic poĩt mirabilẽ euẽtũ de hermofrodito. Et d. alb. ꝙ vidit hermofroditã q̃ vtrũqz mẽbrũ habuit et potuit agere et pati quodãmodo in seipsũ et respectu alterꝰ. ⁊ hꝰ euenit ex eo ꝙ matia fuit tãta ꝙ vtrũqz mẽbrũ fieri potuit ⁊ mẽbrũ viri

le est superius et femineneũ ĩferiꝰ. Queritur quare natura non producit duo mẽbꝛa virilia vel feminea. Ratio qꝛ natura de cõtingentibꝰ facit qd meliꝰ est. sꝫ melius est sic ordinari qꝛ alteruꝫ semper supfueret si faceret duo virilia qꝛ qcqd vnũ faceret hoc etiã alterũ. propterea sepe accidit ꝙ generat gallina q̃ hẽt membꝛũ indispositũ ad coituꝫ ita paruũ sicut et illud prouenit ex defectu materie. Item si cõtingit ꝙ generatur femella sine apparentia mẽbꝛi mulieris tunc pellicula est supꝛa posita quã oppor tet remoueri. Nota si hermofrodita magis apparet in specie viri. sic se tenebit in tali specie. si autẽ ĩ specie femelle tũc iterũ se sic tenebit. et licet sibi ãbo opera exercere ꝫm precepta et leges ꝛ sic de aliis. Textus. Et nota scdꝫ auicen. si semen cadit ĩ latere sinistro matricis generatur femella sꝫ ĩ dextro generat̃ masculus. si ĩ medio hermofrodita participãs naturaꝫ vtriusqꝫ scꝫ masculi et femelle. Et a viro tanq̃ꝫ a digniori recipit specieꝫ ꝫm naturã licꝫ he nature ambe fiant in ipso. Recitat enĩ albertus de quibusdã gemellis quorũ vnꝰ habuit ĩ dextro latere virtutẽ vt vbicũqꝫ portabatur a pte aliꝰ lateris aperiebantur oẽs sere et clausure. Et alius habuit virtuteꝫ ĩ sinistro ꝙ vbicunqꝫ portabatur fuerũt clause que priꝰ fuerũt apte. Et loquor de apertione serarꝫ ĩ ostiis domorꝫ. Et cã huius nõ prouenit ex materia et speciali cõstellatione celi ꝛ nõ solũ ex constellatione speciali. sed etiã ex speciali materie dispositiõe ad taleꝫ effectũ quia actus actiuorꝫ sunt in materia bene disposita. Cõmẽtum

Hic autor põit vnũ notabile et satis pꝫ ĩ textu. Nota in latere dextro est maior calor q̃ꝫ ĩ sinistro. Cor enĩ iacet ĩ sinistro et ĩfluit calorem in dextruꝫ. Et ideo in dextro generantur masculi gratia caloris. ꝛ ideo dextra pars est fortior et vigorosior q̃ꝫ sinistra. Unde a dextro fit motꝰ. ꝫ. celi. vnũ dexter pes est modice maior sinistro. Similiter de manu dextra. ꝛ sic de aliis. Aliomodo patꝫ: quomodo fiat generatio duorꝫ ramificatorꝫ ĩ dorso qꝛ quãdoqꝫ contingit semen recipi in duabus cellulis matricis et tũc potest contigere ꝙ pellicula diuidẽs cellulas corrũpatur et tunc coniũguntur illa semina in dorso ꝛ habent distincta capita et manus et distinctas animas. et debẽt baptisari pro duobus hominibꝰ. Nota virtꝰ celestis mirabiliter operatur ꝛ oc-

tute in inferiorib⁹. Unde possibile est de duob⁹ gemellis ꝙ vir tus celestis respicit gemellū in latere dextro sm̄ talē virtutē sm̄ quā influit sibi vtutē aprēdi serā sic ɔtactu q2 ista pars dex tre lateris forte alterat aerem et ille vltra serā vsq3 ad aptio- nez. Et que sic se habēt sepe sūt fures q2 seras possunt aperi- re. Nota diuersitatis est hic causa q2 sm̄ ꝙ vtus celestis īuenit materiā dispositā sic operatur in illam. Textus. Et null⁹ credat ꝙ que dicta sunt sint ficta q2 similis contingit videri in lapidibus quibusdā in quos spālis ɔstellatio agens īprimit spēm vel formā hoīs vel alteri⁹ spēi sm̄ exigentiā agētis sicut visū est sepe quādo lapides diuidūtur qd fit ex constellatione spāli: Et nō est mirū ī gemellis cū etiā in quibusdā aliis acci- dat ubi est possibile inuenire. et oēs modi speciales in monstris possunt reduci ad duos modos pīcipales. s. propter īobediētiā materie vel ī sufficientiā materie sm̄ Auicē. in. methaphisice: Et per inobedientiā itelligo īdispositionē quādo materia nō est bene disposita tūc nō obedit agenti. Et per īsufficientiā in telligo diminutionē vel īpedimentū ex parte ipsius matricis Cōmentū. Hic autor respondet tacite q̄stioni dicens. Di ceret ergo aliquis hec sunt ficta que ponūtur hic. et dicit. hꝯ nō credatur. Nota mediante vtute celesti ī lapidib⁹ multiplex est virtus. Unde albert⁹ recitat ꝙ ī colonnia in quadā fenestra vi- dit quēdam lapidez habentez spēm regis. et tunc debuit nasci magn⁹ rex Unde ī multis lapidibus vult⁹ hūani figurat. Et per illos lapides fiunt diuerse medicine. Unde si quis sole exi- stente in piscib⁹ insculperet speciez piscis ī lapide ille posset cō uocare omnes pisces in aqua. z hoc est tempore determiato. Vn̄ haly in cētilogio ptolomei recitat diuersa signa et miracula de inscriptione lapidum. Textus. Et si aliqs diceret et ar- gueret sic. si mōstra possent fieri sequeret ꝙ natura possz priua ri sine q2 semp intendit agere regulariter. Dicendū sm̄ auicē. ꝙ nō est possibile ex parte particularis nature omnez materiā ad suū finez amoueri nec etiā est cōcedendū ꝙ priuationes sua rū actionū habeāt fines. z ideo de egritudine z morte non est instantia q2 hec non est intenta a natura particulari. sz ab eo q̄ hāc regit. Et illa appellata est intelligentia sm̄ manifestatio

nez phoz qui dicq ne locuti sunt de natura. Cōmentū Hic autor pōit obiectionez seu instātiā et soluit in textu. Pro quo nota regulariter intendens producere potest impediri per naturā pticularē. Et ideo pz φ monstra nō sunt itenta a natura nisi valde per accidens. Item natura particularis nō itendit finez priuationū qz videt melius esse qz nō esse. sz debet natura celestis q̄ oia optie sciūt disponere. Et vocatur itelligentia nō errās. Unde ex primo celi oīs mors corruptio egritudo z infirmitas sunt preter naturā. Textus Intentio nostri sermonis ad presens sufficiat. Ut nūc p̄sens doctrina magis complete habeatur. notanda sunt signa conceptionis q̄ sunt plura Primū est ex parte coit⁹. Si eni mulier qū fuerit i coitu cum viro post coitū sentit frig⁹ et dolorez i cruribꝰ signū est φ concepit. Cōmentū. Hic autor determiat de signis cōceptionis Ratio primi signi est qz quādo mulier cōcipit tunc calor naturalis cōcurrit pro formatiōe fetus ideo relinquit frigus in mēbris Et hoc videmus i simili qz quādo homo comedit post hoc patitur frigus. qz calor naturalis transit ad stomachū alterando cibuz ideo nō est studendū post prādiuz Sz prius modicum labora Ut calefias et sic digestione confortata studeas qz tempore studij spūs vitales cōcurrūt ad cerebrū ipm iuuādo. Illud eni pz i febricitantibus q̄ habent i stomacho grossos humores quos calor naturalis itendit digerere et vadit ad stomachuz ideo patiuntur frig⁹ febricitantes. Et calor recedente a stomacho patiūtur magnū calorez. Textus. Aliō signū si mulier paucū semen emittit vel nulluz signū est φ cōcepit. Cōmentū

Hic autor ponit secundum signuz conceptionis ut patet in textu. Et assigno rationem qz matrix clauditur et nō permittit semen trāsire z recedere. Nota φ iuuenes mulieres que maxime delectātur in coitu possunt emittere et nō concipere. Sed hoc nō est de senioribus. Itez tempore coitus et cōceptionis natura retinet semē ab intra. Text⁹ Uit existens i coitu sentiat virgā suā attrahi et sugi q̄dā clausura ex parte vulue mulieris. Cōmētū Ratio isti⁹ tercij signi est qz qū mulier cōcipit tūc vulua sugit q̄si virgā virilez ppter delectionem matrix cōprimitur z quasi claudit virgā virilez. Textus.

Aliud signuz si mulier post coituz appetit cōtinue coitū hoc ē
verū in quibusdā qr quedā mulieres sūt que magis cōcupiscūt
quando cōcipiūt et diluz est prius in vna questione. Cōmētū
Circa .d. nota q post ipregnatōez menstrua instigāt ad coi-
tū. Et maxie delectatōis mōzne quā prius habuerūt in coitu.
Text9. Aliud signū si menstrua nō currāt p9 coitū bz mo
dū solitū et fit scintillatio i ore matricis signū est q mulier con
cepit. Cōmentū. Ratio istius signi est qr quādo mulier cō
cepit tūc mēstrua cōuertūtur i nutrimētū fet9 scz i lac et fit nu-
trimētū in ore matricis pter calorē et tūc fit dolor in tenib9 qr
spiritus sunt clausi i matrice qui transeunt ad crura z vegetāt
crura. Textus. Item aliud signū si color faciei vltra mo-
rez solituz est mutat9. Unde libenter solent esse rubee post con-
ceptionez grā coloris. Item si aliena cibaria concupiscūt nunc
terra nūc carbones nūc poma nō natura seu cerusa signū est cō
ceptiōis. Cōmentū. Causa hui9 signi est qr p9 cōceptidem
multi humores grossi i digesti ascendūt cerebruz et illi mouent
appetitū aliquoz similiū. qr si sint calidi valde humores appe
tūt carbones. si sint valde frigidi et humidi illi humores tunc
appetunt pira aut poma nō natura et similia. qr omne simile
applaudat suo simili. zc. Text9. Nūc videnda sunt signa
vtruz masculus vel femella sit in vtero. Et hec sunt signa ve
ra que sequūt qr tpe cōceptiōis masculi color faciei est rubeus.
et leuis mot9. Cōmentuz. Hic autor ponit sex signa i nu-
mero vtrum masculus sit concept9 vel femella. Ratio illi9 pri-
mi signi est qr color rubeus est signū magni caloris. Et sic est
calor magnus i matrice tūc virt9 est sufficiens ad masculum.
Et tūc mulier leuiter mouet qr calor est pricipiū mot9. Text9
Aliud signū si venter tumescit i dextra parte et rotundatur
signū est masculi. Cōmentū. Ratio illius secundi signi
est qr i dextra parte iacet masculus tāqz in parte fortiori z cali
diori. Et tunc venter rotundatur. qr extenditur et ampliatur.
Textus: Aliud si lac fluens de mamillis est spissuz et be
ne digestuz ita q si ponatur supra aliquod corpus bene poli-
tuz et tersum non diuidatur sed partes constabunt et nō fluāt.
signū est masculi Cōmentū. Causa hui9 signi est quia

illud lac calor indurauit et compressit ĩspissando. Unde calor h3 multa opera facit eni rem duriorẽ et subtiliorẽ et corrũpit humi duz ⁊ inducit siccũ. Text9. Aliud si lac mulieris impre gnate funditᷓ super vrinã si petit fũduz directe hoc est ꝑpendicu lariter signũ est masculi. Cõmentuz Causa hui9 quarti ẽ si petit funduz directe hoc est signũ ꝙ bene est iduratũ et inspis satũ a calore naturali Unde perpendicula est linea latomoruz recta cũ qua perpendũt et considerãt longitudinez rei et consti- tuũt duos ãgulos rectos sup basim semꝑ q̃3 cadũt. Textus

Item si sal posituz supra caput mamillaꝝ nõ liquescens si- gnuz est masculi. Cõmentũ. Causa huius quiti signi ẽ quia si mamille sunt calide tũc ille calor facit constare sal. Unde sal gr̃a caloris constat ĩ ꝑtib9. Unde sal generatᷓ ex aqua grossa et multũ bulita ita ꝙ spãlis aq̃ est ad sal. Unde calor ignis ex- trahit de aqua subtiliores ꝑtes et illas partes facit exalare. et tunc ibi remanẽt ꝑtes terrestres humidiores ⁊ grossiores ⁊ il- le per calorez cõstãt. ⁊ hui9 signũ est ꝙ tꝑe pluuiali sal liq̃scit ĩ scutella. Unde si sal d3 resolui ĩ materia ⁊ formã resoluitur ĩ a- quã. et sic dissoluitᷓ. ideo si sal ponitur ad ignẽ icipit corrũpi ⁊ sali re q2 cõtrariũ inuenit. Textus. Aliud signũ est si muli er pri9 mouet pedez dextrũ signũ est masculi. E cõtrario modo si femella est concepta tũc mulier est grauis et palida. et vẽter est oblong9 in dextra parte et ĩ sinistra rotũd9 et lac min9 erit in digestũ liuidũ ⁊ aqueũ et fusuz supra corpus pollituz diuiditur pars eius apte. Itẽ aliud experimentũ ꝙ scio eẽ veꝝ et exꝑtũ si aliquis voluerit scire vtrũ mulier sit ĩpregnata vel nõ det ei bibere melicratũ si tũc senserit punctos circa vmbilicũ tũc con cepit. Si autẽ nõ senserit minime cõcepit. Mellicratũ autez vocatur potio q̃ fit ex aq̃ ⁊ melle et fit ꝑ hũc moduz ꝙ accipi de- bent duo coclearia de aqua ⁊ vnũ de melle tali proportione et misceãtur ĩ simul et detur mulieri ad potandũ. Et forte mulie- res astute dicerent oppositũ et g° quãdo aliquis vult experire nõ deb3 dicere de ĩ pregnatione. Et si ipa cõqueritᷓ dolorẽ capi- tis vel alteri9 partis vt sepe solent facere: tũc homo deb3 dicere illud valz cõtra talez dolorẽ ⁊ tũc de mãe d3 dicere nõne doluisti ĩ alia ꝑte. Et si circa vmbilicũ dicũt tũc iudiciũ cõceptionis in

isto indicatur. Cōmētū. Dic autor põit bonū signū simpli
cis cōceptōis et expientiā verā q̄ pꝫ ĭ textu. Vn̄ nota ꝙ rō istius
experimēti ē q2 mel obstruit neruos et venas et ex isto gn̄atur
dolor circa vmbilicū. Itē illud dulce est ĭsanū q2 oīs pinguedo dul
cis ē mala ꝛ p̄cipue est pessima ꝓpter viscositates vn̄ dulce sup
natat ĭ stomacho. Sꝫ q2 tūc calor stomachi propter fetū est de
bilis iō sūpto mellicrato mulier dolet circa vmbilicū. Textus
Post hec notāda sūt signa corruptōis. Iuxta qđ notādū ꝙ
aliqū vgīes grauiter corrūpūtur ita ꝙ eaꝝ vulua multū āplia
tur q2 mēbꝝ virile est nimis magnū et ĭeptū. aliqū aūt econuer
so ꝙ mulier āplā hꝫ vuluā ita ꝙ vir sine dolore sui mēbri coit. ꝛ
cā doloris mulieris est q2 q̄dā pellicula ĭter vuluā ꝛ vesicā rūpi
tur. ꝛ q̄zto pl9 coeūt tāto pl9 ĭ tali ludo fortificātur. Cōmētuꝫ
Dic autor exeq̄tur de signis corrupte castitatis. ꝛ satis pꝫ ĭ
textu. sꝫ extra textū est aliđ signū q2 vulua mulieris sēp ē clau
sa. sꝫ vgīs sēper apta stat ideo virgo alti9 migit q̄z mulier. No
ta si vis experire vtrū vgo sit corrupta pulueriza fortiter flores
lilij crocei q̄ sunt ĭter albos flores ꝛ da ei cōmedere de illo pulue
re si est corrupta statim migit. Itē fac eā mingere sup quādā
herbā que dē papel de mane si sit sicca tūc est corrupta. si autē
virgo est tūc manet viridis ꝛ nō est corrupta. Vel accipe suc
cū lactuce ꝛ pōe āte nares ei9 si tūc est corrupta statim mingit.
Text9 Signa castitatis sūt hec pudor verecundia timor
cū casto ĭcessu ꝛ loq̄la ꝛ cū despectu applicat se viris ꝛ virorum
actib9. Sꝫ q̄dā ita astute ĭueniūtur ꝙ oib9 istis obuiare sciūt
ꝛ tūc homo dꝫ se cōuertere ad vrinā q2 vrina virginū ē clara et
lucida qūqꝫ alba quādoqꝫ glauca. Si vero fuerit aurei coloris
clara ꝛ pōderosa animū coeūdi signat .i. appetitū. Corrupte ēt
mulieres habēt vrinā turbidā per fracturā pellicule precedētis
ꝛ sperma viri apparet ĭ fundo vrine talis mulieris. sꝫ ĭ mēstru
osis vrina est sanguinea. et ĭ tali mense quādo patit̄ hꝫ oculos
aqueos et alteri9 coloris ĭ facie ꝛ abhominationē patit̄ ĭ cibo.
Et iō sibi quisqꝫ caueat ne coeat tūc cū eis q2 nociuū est. Vnde
prudentes mulieres sciūt se tunc custodire et separantur a vi
ris per temp9 flux9 mēstruoꝝ. Cōmētuꝫ Dic autor exequi
tur de signis castitatis. Nota vrina virginū est clara q2 ipe
sunt calide et bene digerūt et iō vrina q̄ transit ꝑ loca digestio

nis sumit ibi calorez. Unde colorat in renib' sed debz capi vrina post primū sōnū q2 tūc facta est digestio. et debet videre q vri-na per accidēs nō sit variata. scz morbo vel nutrimento grosso. Nota in vrina sunt tres regiones. s. superior vbi considerātur membra superiora. s. cerebrum et caput. Secunda ī medio vbi cōsiderantur mēbra media. scz renes z cor. Sz tercia est inferi-or vbi considerantur testiculi lumbi et matrix. id. d. lea spma sē per apparet ī fundo propter suaz grauitatez. Nota quādo mulie-er ē menstruosa tūc humores ascendūt ad oculos q2 oculus est pars porosa corporis et cito est passibilis. Et tūc mulier palet in facie et ipsa patitur abhominationē cibi q2 nō cupit propter infectionez cerebri z olefactionē. Et tūc est nociuū cū eis coire q2 illi pueri qui tunc concipiuntur inclinātur ad morbū kaducū et ad leprā q2 talis materia est multuz venenosa. Textus

Est autem notandū q mulieres ātique in quib' menstrua fluunt z quedā in quib' menstrua sunt retenta si īspiciūt pue-ros ī cunis iacentes intoxicāt oculos eorū. cā huī' in mulieri-bus apparet quibus menstrua fluūt. q2 tpe flux' humores q mouētur p totuz corp' primo īficiūt oculos et oculis infectis aer inficitur et aer ille inficit puerū et illud est de intentione phi in de somno z vigilia. Cā autez quare antique mulieres quibus nō fluūt menstrua inficiūt pueros est q2 retentio menstruoruz facit abundātiā malor̄ humorum. Et q2 mulieres antiq̄ sunt deficientes in calore naturali naturāte et digerente talez mate riaz. et precipue si fuerint pauperes sic q nutriūtur a cibo z nu trimento. grosso qd opatur ad talem materiā īfectā. Et ille mu lieres plus inficiunt q2 menstruuz hoc cedit ad purgationē na ture. Cōmētū. Dicit autor ponit quoddā notabile z pz ma-nifeste ī textu. Nota humores mali exeūt p oculos poti' q̄z p aliud mēbrū q2 ocul' est aque'. ex. ij. de aīa qd pz si cōprimitur la chrimatur. et iō mulieres multū lachrimātur. q2 habent multū de humido qd petit exitū. Et quādo ocul' sic est īfect' tūc īficit aerem tāgentem oculum et ille vltra inficit alium aerem pro-pinquum ille aer iterum alium aerez vsq3 peruenit ad obiectu z et ibi fit reuerberatio mali humoris ille primo operatur q2 om-nis actus fit cuz resistentia aliq̄ aut illa infectio fit circulariter q2 si nō tū solū mulier īficeretur sm vnā differentiā loci positio

nis et non scdm oem. Nota pueri sunt debiles z tenuis nature: ideo pueri faciliter intoxicantur. Toxicu est venenu qd fit de toxo de tali arbore amarissima. et cui9 succo gustato aues moriuntur. Nota q ideo ocul9 mulieris vaticinatis proiecit camelum i fouea ita q illa pessima mulier tatu cogitauit de malis q quidam mali humores generabatur i spiritib9 ei9 et illi exiuerunt per oculum et illos volens camelus effugere cedit i fouea. et illo modo basilic9 ificit vidente9 ipz qr venenu emittit. et si poneret speculum ad quod reuerberatur humores ad oculum basilici tuc ipsemet moriretur vel interficeret. Nota si aliquis quereret si mulieres sunt venenose quare no intoxicat seipsas. Dicedum q venenu no agit in se. sz in alid cui obicit. Cu ergo mulieres sunt naturaliter itoxicate g° no intoxicat seipsas. Alia causa est qr sunt consuete. Vnde auerrois in prologo tercii phisicoru queda erat consuete comedere venenu ita q erat eorum cibus.

Textus. Et qr dictum est de menstruo igitur ad menstruorum locu procedamus. id est ad matricem et videam9 quot accidentia sunt circa ipsam. Matrix eni mulieris sepe patitur suffocationem. Suffocatio eni apud medicos vocatur copressio spirituum vitalium ex vicio matricis egressa. Et impeditur anhelitus i muliere. et illud euenit quado matrix de proprio loco tollitur ex frigitate cordis supueniente. tales mulieres quandoqz patiuntur sincopim idest cordis debilitatem. Aliquado vero alique vertigine i capite patiuntur. Galienus eni magn9 i medicina narrat de quadam muliere suffocationem matricis patiente q ex illa causa tantum patiebatur q no potuit loqui et cecidit quasi mortua esset. quia nullum signum vite habuit z vocati sunt medici plures qui videntes ipsam et causa ignorantes dixerunt ea veraciter esse mortua. Galienus autem supadueniens causam considerauit et mulierem a passione illa liberauit. Hec eni egritudo contingit in mulieribus ex eo q abundat in eis menstruum corruptum et venenosum. et ideo bonum est q tales mulieres quecunqz fuerint ille siue iuuenes siue etiam antique sepe viris remedii sqz vtantur. Vt materia talis expellatur et expedit in iuuenibus. Quia in eis abundat humidum z hoc est causa quare iuuenes mulieres quado incipiut coire mul

multuz impugnātur anteq̄z cōcipiūt et curā de pueris minime
habent q2 cura vt dicit philosophus in de secretis secretorū fa/
cit multuz senescere quod nō videtur in illis. Ille eniz iuuenes
mulieres quādo multuz abūdant in tali materia multuz appe/
tunt coire propter materie abūdantiā ideo peccatū est i natura
illas retrahere et coituz prohibere ad illum quez diligunt ꝙ̄zuis
sit peccatū in moribus de quo nihil ad propositũ. Audiui i cō/
fessione societatis ab vno inquirere causam a me quare hoc eēt
quādo ipse dormiret cū sua delicta iuuencula ꝙ tūc ipse coitu fi
nito inueniret ventrē suū vsq3 ad vmblicū cuz sanguine perfu
suz et timuit multuz et causaz ignorauit et nō fuit ausus se re/
trahere a iuuencula propter amorez magnū inter eos. Et ideo
quādoq3 fluxꝰ menstrui prodest mulieri et quādoq3 nocet ſm ꝙ
materia magis vel minus abundat. Et ille fluxꝰ nō fuit men
struorũ ſ3 semīs in coitu fluentis propter abundantiā materie

Cōmentuz Hic autor exequitur de impedimentis cōceptio
nis. Nota suffocatio matricis prouenit ex eo ꝙ matrix tollitur
aduersus cor et tūc magna frigiditas se extēdit ad cor sic ꝙ cor
patitur sincopim. Et dr̄ a sin qd est con et copos icisio quasi cū
incisione siue debilitate cordis. et alio noīe dicitur extasis. ⁊ il/
la passio maxime accidit viduis que prius habuerūt viros ⁊ tā
nō habent. Unde menstrua earū corrumpūtur in matrice et ge/
nerantur grossi humores qui in corde generant debilitates. et
ideo ipsis multuz valet coitus. Textus. Nūc autez de im
pedimentis conceptionis aliqua tangamꝰ impedimenta conce
ptionis plura sunt. q2 impedimentū quādoq3 contingit ex ni/
mia humiditate matricis quādoq3 ex frigiditate quādoq3 ex sic
citate. quādoq3 propter nimiā pinguedinē corporis q2 pingue/
do circuuolita orificio matricis constringit ipsaz et non permit
tit semen viri intrare. Unde cognitio huius est de muliere cuiꝰ
renes sunt sepulti et occultati in pinguedine ex omni parte. il/
le enim mulieres si in coitu semen recipiūt non pōt intrare ma/
tricem. et sic eiciunt ipsuz cum erectione vrine et ideo breuiter si
post coitū vrina talis mulieris videatur manifestum erit si se/
men viri in matrice eius sit collectuz vel non si sic tūc vrina eiꝰ
ē imūda propter cōmixtione cū viro. Si vero nō tūc iterũ ap

parebit et quandoqz apparebit q vrina nõ totaliter exiit illud se
men quia si sunt calide tunc sua caliditate exalant. sunt etiam
quedam mulieres q̄ citatenues et subtilas habent matrices q
semen intus nõ potest retineri. Et ex multis aliis causis illud
euenit. de quibus ad presens nulla fit mentio. Cõmentum
Dicit autor ponit quedam notabilia vt patet in textu. Nota
si semen viri et mulieris non sunt proportionata ī qualitatib9
primis. i. in calido z humido tūc talis conceptio impeditur priñ
cipaliter quia agens et patientes debent esse proportionata ex
ij. de aīa. subiecta armonia. id ē sub certa et determiata cõbina
tione. Vnde quodlibet non agit ī qdlibz vel ad libz nõ fit ex quo
libet. i°. de generatione. zc. Textus. Et est etiam notā
duz q sepe conceptio ex parte viri impeditur ita q semen eius
quod emittit est nimis tenue sicut aqua. ita q si matrici infundi
tur tunc liquiditate sua elabitur. Et quandoqz accidit ex frigi
ditate testiculoꝝ vel siccitate et illud semen secundum doctrinā
medicine ad generationē est īcõueniens. Sed dubiū est cuius
sit causa in defectu mulieris. Iux a quod notanduz est q isto
modo scitur an ex parte viri vel mulieris sit defectus. accipian
tur due olle in vtraqz vrina mittatur. viri ī vna z mulieris ī a
liā et ponatur in vtraqz furfur tritici. Et talis experimētator
diligenter obstruat ollas per nouem dies vel parum amplius
et si contingit ex vitio viri defectus tūc inueniet quosdam ver
mes in olla viri et cacabus debet supra poni et īuenietur rana
fetida vel cantabra fetida. Si vero ex defectu mulieris inue
nit in olla suum menstruum. Si ex vtriusqz vitio in vtraqz ol
la aliquid predictorum inuenitur. Cõmentum. Dicit au
tor ponit vnū notabile vt pz in textu. Nota si vis bene exami
nare accipias aliquid de spermate viri et ponas in aquā et si tē
dit ad fundum signū est q semen viri nõ est in defectu concepti
onis. Glosa. q2 bene est digestū et spissuz iõ petit fūdū. Nota
q mulieres que sepe coeūt propter delectationem ille generant
fetus debiles ergo abstinete a coitu tunc generabitis fortes
pueros et hoies q2 semen est satis forte. Et vnus frater potest
cõuenienter esse fortior alio. Vnde nota causam experimēti q2
si semen viri est magis tenue tunc cito conuertitur vermes. et

nō habet virtutez resistentez actioni corporis celestis vnde ista humiditas q̄ in fūdo nō est densa et bene indurata cito alterat̄. Nota si mulier biberit per tres dies saluiā coctā cū vino p̱ tres dies tunc nō concipiet in vno āno. glosa. q̄r saluia est frigida. Item comedat apem et nūq̄z concipiet. et g° ex illis concludo q̄ mulieres sepe coeūt similiter viri propter magnā delectationē quā habent ad inuicem q̄r vulua in se continet magnā dulcedinē viro. sz tamen de his nō multū dico ad presens q̄zuis bene multa dicere vellez sz hoc nō facio q̄r aliq̄s socius qui hoc legeret sensib⁹ priuari posset. q̄r nos multa facim⁹ propter mulieres et propter dulcedinez quā habent in eoruz membris. s. ī mamillis. vulua. facie. z sic de aliis vt videt̄. Textus. Si quis igitur velit mulierem iuuare vt impregnetur et masculuz concipiat. accipiat matricem leporis et itestine eiusdem et faciat desiccari et in puluerem redigat et illud mulier bibat temperatuz cū vino. et similiter fauet cū testiculo leporis. et hoc in fine menstruorum et cū viro suo coeat et concipiet masculuz. Item accipiat epar parui porci et testiculos et desiccet et etiaz redigat ī puluerem et dat in potu masculo et mulieri et masculus si prius īpotens fuit ad generanduz generabit et mulier que non potuit concipere concipiet. Cōmentuz. Capitulum aliud quomodo mulieri debet iuuari vt concipiat et maxime vt cōcipiat masculum. Nota matrix leporis et intestina si desiccentur et puluerisentur fiunt multum calida. Similiter epar porci in se est calidum et sic generabunt calorem sufficientem ad conceptionē Et carnes porcine sunt valde bone vtilitatis. Et sunt prohibite a iudeis quia vnus iudeus mutatus est in suem. et ideo no sunt comedere matrem suam siue porcinas carnes. et est alia cā naturalis quia debent vti frigidis cibariis per que calor eorum extinguatur a calore christifidelium. Nota illud debet fieri in fine menstruorum q̄r tunc matrix est sicca et quodammodo calidior per recessum menstruorum frigidorum. Item sūt alia experimenta. Mulier accipiat amphoram herbam puluerisataz bibendo cū vino et concipiet. Item vrina viri bibita impedit conceptionem. Item si ipsa accipiat vuluam leporis et puluerisat cum melle liquido et accipiat cor thauri et illi pariter ac-

cipiunt ebulitionez et sic mulier accipiet in vna septimana ita φ vno tempore plus q̃z alio tempore accipiat. et concipiet. Item mulier debet vti calidis et bonis cibarijs et debet quodammodo inebriari et bene fricari. et debet cauere ne crura eleuata semen impediant ita φ debet se cito labori applicari ad retinendum et statim postea dormiat et sine dubio concipiet. Textus.

Et est etiam documentuz obseruandum scz quando aliquis sentiat mulierem cōcepisse φ nō nominet in presentia mulieris aliquod de raris cibarijs ad quod appetit⁹ mulieris posset inclinari nisi et possit libitum prosequi. q2 si mulier tale quod postularet nullomodo posset haberi haberet occasionez abhorrendi propter contrariam dispositionem appetitus. Fetus enī sic cōceptus debilis redditur et extinguitur. ideo consultuz est quando mulieres petunt carbones vel aliquod consimile φ eis ministretur. Vbi enī de quadā muliere que cū impregnata fuissz petijt poma recentia que cum habere non potuit cecidit ad lectum et infra diem et noctem nihil gustant neqz panē neqz potum. Et fuerunt circa eam iuuenes mulieres et ācille que prius non cōceperūt quibus illa fuerūt occultata. Et quando impregnata petijt poma recentia ⁊ ancille astantes dixerūt non inueniuntur: loquentes inter se φ venenosuz esset dare mulieri poma quia viderant in febricitantibus cōsimile et in parte ille decepte sunt. tunc autem illa impregnata ex carentia pomoruz multum fuit debilitata in tantum φ fet⁹ anteq̃z ad debituz tēpus perueniret mortuus exiuit. in cuius egressu illa mulier laborauit tribus diebus et noctibus et ante egressum illa mulier emisit sanguinem per nares duobus diebus et vna nocte. Ille autem sanguis fuit menstruosus et signuz corruptioni fetus fuit illud. iuxta illud ypocras. menstruis fluentibus impossibile est fetuz esse sanuz. ideo vt omnes ille particule euitantur apud omnes impregnātes bonū est φ mulier ī custodia habeatur et modice moueatur. Et vt eis cibaria mollia et leuia ministrentur. ⁊ oia iuxta appetitū prosequantur. Cōmentuz.

Hic autor in toto isto textu iam recitato ponit duo documenta et satis manifeste patent in textu. Textus.

Sed anteq̄z sermonez nostruz ad alia conuertamus notandū est vnū notabile quod fit ad cognitionez masculi ī vtero matris existentis. z est illud accipiat aquā mundā de fonte claro z puro et procurat sibi vnā guttā sanguinis vel lactis de dextro latere mulieris et infundet guttā illaz aque iste si tūc gutta petit fundū signū est masculi. si vero supernatauerit signū est femelle. Item si dextra mamilla fuerit maior sinistra ī pregnata est masculo. Si vero sinistra maior femellaz portat. Cōmētuz

Hic autor mouet secunduz documentuz. Et nota q̄ quando mulier concepit tūc debilitatur et variatur gr̄a fetus concepti ī ipsa et ideo quicquid cupit sibi detur et si non tūc euenit dolor eo q̄ appetit⁹ nō producit. q2 voluntas delectatur in prosequendo quod diligit. vnde nihil appetit nisi fuerit aīatuz. ex. 3°. de aīa. et per cōmenta. 3° ethicorz patet q2 voluntas est appetit⁹ intellectus z semper est boni simpliciter vel apparentis. vnde oīa bonū appetūt vz per diffinitionez boni q̄z dat aristo. in principio primi ethicorū dicens. Bonū est quod omīa appetūt. Nota q̄ post conceptionez quando menstruū fluit hoc est signuz destructionis fet⁹ q2 fet⁹ debet nutriri de menstruo fluente. Sz si modicū fluit propter purgationez nature ne fetus suffocetur hoc ē pficuū Text⁹ Anteq̄z vero finez dictis nostris īponam⁹ vt nostra doctrina subtiliter et magis cōplete habeatur cū de materia menstruorz aliqualiter dictū est transeūduz est ad materiam spermatis in viro. Sperma vero vt supra dictuz est nihil aliud est q̄z superfluum alimēti q̄d in substātiā rei alende nō cedit. Iuxta q̄d notanduz q̄ talis est modus nutritionis q̄ prio cibus masticatus ī ore dirigitur ab ore ad ipm stomachuz et ibi fit digestio prima et ibi separatur purū terrestre ab impuro terrestri. Et illud ipuruz dirigitur ad viscera et vlteri⁹ emittit̄ per secessum. Sed purū hoc vlteri⁹ dirigitur ad epar et ibi fit secūda digestio et tūc iterū ibi separatur purū ab impuro aquatico. Impuruz aquaticū dirigitur ad vesicā et vlteri⁹ per mixturam emittitur. Sed puruz dirigitur ad cor z ibi fit tertia digestio z separatur puruz ab impuro. Impuruz dirigitur ad vasa seminalia et ex illo fit sperma in viro et in muliere menstruū. Sed puruz est sanguis et illud dirigitur a corde per magnas venas

que dicuntur capillares per quas venas dirigitur sanguis ad singula membra. et in illis membris fit vltima digestio et iterum separatur purum ab impuro. Impurum emittitur per sudores et per vngues et similia. Hoc autem purum conuertitur et coagulatur in substantiam aliti. Ita quod tales pori qui sunt euacuati per calorem naturalem illi econuerso repleantur et si plus venerit quam est deperditum tunc dicitur augmentatio. Sed ad hoc requiruntur quattuor primo materia sufficiens que est panis et consimilia. secundo porus recipiens illam quartam digestionem. tercio natura distribuens. quarto calor naturalis conuertens alimentum in alitum.

Commentum. Hic autor exequitur de vltimo motiuo huius libri. Et ostendit modum generationis spermatis. Nota homo est optime digestionis et subtilioris quia est magni caloris et propter multos labores digerit et consumit humidum quia calor agit in humidum sicut in subiectum et calor facit exalare humidum ideo oportet esse restauramentum caloris ne consumat humidum radicale. et sic mors sequeretur. quia consumpto humido radicali in quo consistit vita nulle prosunt medicine. Sed tamen notandum quod vnum indiuiduum per aliquam medicinam potest viuere per annum vel amplius sine nutrimento sicut expertum est. sed hoc non potest fieri cursu communi. Nota masticatio est quedam contritio sibi facta per dentes et sic natura ordinauit in anteriori parte dentes acutos vt bene diuidant cibum sed in fine latos ordinauit propter masticationem. Versus Sunt hominis dentes triginta duo coomedentes. Textus. Sed de istis que dicta sunt consurgit quedam dubitatio vtrum calor agit in ipsum humidum consumendo sit operatio caloris in eo quod calor naturalis. pro quo sciendum quod habet aristo. iiii. metheororum. ca. de operatione inquantum actiuorum. Prima operatio caloris inquantum calor habet dissoluere et exalare omogenea et etherogenea quia si capiatur vna massa de auro et argento et ponatur in ignem calor facit fluere aurum ab argento et econuerso. et sic locutus est phus. iii. de generatione vbi dicit quod calor determinat et agit tanquam organum. s. securis vel pipennis quia semper dissoluit coniuncta. sed calor in eo quod calor naturalis habet in se virtutem formatiuam vniuscuiusque rei vel nature cuius calor dicitur esse naturalis. et sic in eo quod virtus celi vel virtus motorum celestium et vis seminis vt

citissim cōueniunt. Textus. Hic autor ponit dubiū et satis pz in textu. Nota calor i aiali nō facit digestionē q̄ʒtū est bene regulatū ab anima et ideo peccauerunt aliqui āntiqui dicentes φ in plantis esset nutritio. Et in superiori parte esset ab igne et in iferiori parte esset a terra. hoc nō valet qr dicit aristo. ij. de aīa φ si sic esset tūc mixtū cito dissolueretur. Quid eni continēt elimenta in mixto nisi aīam. Vnde aīa est pricipiū oīs actionis Sʒ calor sine spiritus sunt instrumenta qr sunt i virtute aīe et nō in virtute sui ipsius. Cōmentuʒ His visis finem dictis iponamꝰ et grates deo reddamꝰ qui nostrū in hoc opere ꝛ in aliis illuminat intellectum et de obmissis peto veniā et auxiliuʒ diuine gratie a qua omnis sapientia orta est et vita eterna ad quā nos deus omnipotens et gloriosus cūcta gubernās atqʒ regnās perducat. Qui cum patre et spiritusancto viuit et regnat et in quo est summa securitas. tranquillitas iocunditas et sine fine eternitas sctōꝝ expectat oīm per infinita seculoꝝ secula. Amen.

Finis huius Tractatuli venerabilis.
Alberti magni de secretis mulierum.

